

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 35697-03-21 ד.א. נ' נ.א. – תביעה בעניין קטינות
 תלה"מ 33870-03-21 – תביעה רכושית לאיזון משאבים ופירוק שיתוף
 תלה"מ 35685-03-21 – תביעה למזונות קטינות

בפני: כב' השופט הבכיר, אסף זגורי

בעניין שבין: ד.א.

תובעת/האם/האשה: ע"י ב"כ עוה"ד גיא שצברג

נגד

הנתבע/האב/האיש: נ.א.

ע"י ב"כ עוה"ד מאיה מרדכי כהן

ובעניין בנותיהם הקטינות: א.א. ילידת 00/00/2005
 י.א. ילידת 00/00/2008

כתבי עת:

יהושע גייפמן, "זכויות פנסיה ונכסי פרישה אחרים - כנכסים בני חלוקה או בני איזון בין בני זוג", הפרקליט, מא (תשנ"ג-תשנ"ד) 105

יואב מזא"ה, "משמורת ילדים": מושג מהותי או כותרת חלולה", מחקרי משפט, כח (2013) 207

ספרות:

ניסים שלם יחסי ממון ורכוש

חקיקה שאוזכרה:

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962

תקנות בית משפט לענייני משפחה (סדרי דין), תשפ"א-2020: סע' 15(א)(1)

חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969: סע' 40, 101

חוק המיטלטלין, תשל"א-1971: סע' 10

חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973: סע' 5, 5(א)(3), 6(א), 6(ד), 6(ד)(3), 6(ד)(4), 6(ד)(א), 6(א), 8, 9, (2), 8

חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו: סע' 3, 8

חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995: סע' 7

מיני-רציו:

* 3 תביעות בין בני זוג לשעבר במסגרתן נדרש ביהמ"ש בין היתר לסוגיות הבאות: האם יש להגדיר הורה "מחזיק" או "משמורן" בקטינות לצורך קביעת זכאות מקדמית של האם לעתור לעיכוב פירוק השיתוף בדירת המגורים? האם יש לקבוע "מדור ספציפי לקטינות" באופן שיעכב את פירוק השיתוף בדירה (דירה בקיבוץ, במהלך הליך שיוך) מחשש לפגיעה בטובתן? האם התקיימו נסיבות המצדיקות היוון זכויות סוציאליות?

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – במהלך הליך שיוך דירות בקיבוץ

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – פירוק שיתוף בדירת בני-זוג

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – איזון משאבים

* משפחה – יחסי ממון בין בני-זוג – זכויות סוציאליות

* משפחה – משמורת קטינים – הימנעות מקביעתה

* משפחה – מזונות ילדים – בעקבות בעמ' 919/15

* משפחה – איזון משאבים – נכסי קריירה

3 תביעות שהגישה אישה כנגד בן זוגה לשעבר. תביעה רכושית לאיזון משאבים ולפירוק שיתוף בדירת הצדדים בקיבוץ; תביעה למזונות 2 קטינות ותביעה למשמורת הקטינות וקביעת הסדרי שהות. הצדדים יהודים; הקטינות כיום בגילאים 17 ו-13.5.

ביהמ"ש לענייני משפחה פסק:

תביעת המשמורת: הצדדים קיימו למשך מספר חודשים הליך של קינון הקטינות בדירתם המשותפת. ברם, בעקבות הקצנה בהתנהגות האיש, הפרת הוראות שיפוטיות בעניין הקינון ועירוב הקטינות בסכסוך על ידו ובשים לב להמלצת עו"ס ואפו"ט לדין, והתרשמות ביהמ"ש כי ההסדר פוגע בקטינות ובפרט בבית הצעירה, ביהמ"ש הורה על ביטול הסדר הקינון והאיש הורחק מדירת המגורים. כיום מתקיים קשר של האב רק עם הקטינה הבכורה.

אין חולק כי "שיח המשמורת" מתנהל בדואליות: מצד אחד, בהליכים משפטיים הנטיה היא להתעלם ולהעלים מונח אנכרוניסטי זה וההכרעות השיפוטיות ניתנות תוך מעבר למושגים של אחריות הורית ודיון ענייני בשאלות זמני/הסדרי שהות, מקום מגורים של הילדים וענייני אפטרופסות אחרים. מצד שני, ביחסים של משפחות מול גורמים חיצוניים שאינה ביהמ"ש, המונח "משמורת" עדיין שגור ומקובל בהקשרים שונים (מוסדות שלטון, גורמים מוניציפליים, ביטוח לאומי ועוד). אחת הדרכים לגשר על הפער האמור היא לקבוע הורה "משמורן" כדי שהורה זה או אחר לא ייפגע מבחינה כלכלית. דרך יצירתית יותר היא לקבוע אחריות הורית משותפת והסדרי שהות ובצדה להצהיר מי ההורה שיהיה זכאי לקבל הטבות המגיעות "להורה משמורן".

אך מה הדין כאשר דברי חיקוק אחרים הנוגעים לדיני המשפחה עצמם ולחלוקת הרכוש בין ההורים עושים שימוש במושג "החזקת קטין"? כך לדוגמה במקרה דנא האם עותרת במסגרת התביעה הרכושית לעיכוב פירוק שיתוף בדירת המגורים. כל הוראות החיקוק המתייחסות לעיכוב פירוק השיתוף בדירת מגורים של בני זוג מתייחסות "להורה המחזיק בילדים". ביהמ"ש עומד על קושי זה וקורא למחוקק להידרש לכך ובהקדם. עד אז בתי המשפט יידרשו לפתרונות באשר להתמודדות עם פער זה ממקרה למקרה.

בנסיבות המקרה דנא, בהן הילדות שוהות רוב מוחלט מהזמן עם הורה אחד (האם) בדירת הצדדים ובקושי פוגשים בהורה אחר או שוהים עמו זמני שהות מצומצמים ביותר, ביהמ"ש בוחר להימנע משימוש במושגי משמורת והחזקת ילדים בהכרעה השיפוטית בעניין מימוש האחריות ההורית. ולקבוע כי האחריות ההורית של ההורים ביחס לבנותיהם תישאר משותפת. עם זאת, כל הורה רשאי לקבל לבדו החלטות תלויות שהות הנוגעות לטיפול, חינוך, השגחה, בריאות של הקטינות בזמני שהות שבהם הקטינות שוהות עמו. כל הזכויות / כספים / הטבות / הנחות / סיוע הניתנים או משולמים "להורה משמורן" מגורמי ממשלה מכל מין וסוג לרבות משרד השיכון, ביטוח לאומי ו/או גורמים מוניציפליים יוענקו וישולמו לאם. וכי האם נחשבת "למחזיקה בקטינות" לצרכי עיכוב פירוק השיתוף בדירת המגורים.

בכל הנוגע להסדרי השהות נקבע כי הסדרי השהות בין האב לבת הבכורה יתקיימו בתיאום ביניהם נוכח העובדה שהיא על סף בגירות. הסדרי השהות בין הבת הקטנה לבין אביה יושעו בשלב זה לאור קיומו של צו ההגנה. הובהר לאב שתנאי לחידוש וקימום קשר עם בתו הינו השתתפות בהדרכת הורים/טיפול. נאסר על האב להיכנס לדירת המגורים בה גרות האם והקטינות עד לפירוק השיתוף.

דיון והכרעה בתביעה לאיזון משאבים: זכויות הצדדים בבית בקיבוץ (שווי 1,100,000 ₪), יתרת משכנתא כ-600,000 ₪): הליך השיוך טרם הסתיים. נכון להיום, לא ניתן לבצע פירוק שיתוף בבית באמצעות מכירתו לצד ג' אך ניתן להעביר זכויות מבין זוג אחד למשנהו. במקרה שכזה, לפי הנורמות הנהוגות בקיבוץ, עלולה החברות בקיבוץ של הצד שאינו בעלים של הבית לפקוע. האשה הצהירה כי אינה יכולה לממש זכות קדימה ולרכוש את זכויות האיש בבית. בנסיבות אלו ולאור האפשרות שהחברות בקיבוץ תפקע במקרה של מכירת זכויותיה לאיש בדירה, היא עותרת לדחות את מועד פירוק השיתוף עד אשר בתם הצעירה של הצדדים תגיע לגיל 18 שנים. האשה מעוניינת להמשיך ולעשות שימוש בלעדי בבית עד לאותו מועד ומציעה לשאת לבד בהחזר הלוואת המשכנתא. האיש טוען כי ביכולתו לרכוש זכויות האשה בדירה והוא מבקש לעשות כן ולאחר.

ברור שהזכות למימוש זכות קדימה בעת פירוק השיתוף אינה נתונה רק לאשה אלא גם לאיש. לכאורה, מקום שהאשה מצהירה שאינה יכולה לרכוש זכויות האיש בבית, אין כל מניעה או סיבה מוצדקת מדוע האיש לא יעשה כן. אלא שבנסיבות הייחודיות של המקרה ביהמ"ש סבור כי יש לקבוע "מדור ספציפי לקטינות" באופן שיעכב את פירוק השיתוף בדירה לשם הגנה על טובת הבנות הקטינות ודאגה לרווחתן וזאת תוך שימוש בסעיף 6(ד)(4) לחוק יחסי ממון המנחה את ביהמ"ש להתחשב בטובת הילדים ורווחתם במסגרת הסדר איזון המשאבים וסעיף 6א' לחוק יחסי ממון המסמיך את ביהמ"ש לעכב פירוק שיתוף בדירה המגורים עד חסידור המדור החליפי. בהקשר זה צוין כי מדובר בקטינות הקשורות לבית ולקיבוץ בו גדלו. הבנות הצהירו כי לא יגורו עם אביהן ככל שירכוש את זכויות אמן בדירה. במקרה שכזה ולאור המתיחות והיחסים העכורים בין האב לבין בנותיו (האב הורחק מהקיבוץ בצו הגנה והכפיש האם ובייש הקטינות בקבוצת ווטסאפ קהילתית) וכאשר מדובר ביישוב קטן ובקהילה סגורה, הרי שככל שיפורק השיתוף, האשה והקטינות אף ככל הנראה תיאלצנה לעזוב את הקיבוץ ליישוב סמוך אחר. לכך יש השפעה דרמטית על טובת ורווחת הבנות ובפרט על הבת הצעירה. חשוב להדגיש, לא מדובר בהסתה של האם או בחשש לניכור הורי. מדובר במקרה שבו אב פוגע בעצמו בקשר שלו עם בנותיו, מערבן בסכסוך, מגדפן ופוגע בהם במישורים שונים ללא תובנה של ממש לחומרת מעשיו.

ביהמ"ש מדגיש כי כאשר דירת המגורים המשותפת היא הנכס המרכזי של המשפחה ברירת המחדל עדיין צריכה להיות ברובם של המקרים חתירה לפירוק שיתוף מהיר בדירת מגורים של בני זוג. ואולם, במקרים ייחודיים דוגמת המקרה הנוכחי מקום שמתרשם ביהמ"ש כי פירוק השיתוף המיידי בדירה עלול לפגוע קשות ברווחתן של קטינות ובמצבן הפסיכולוגי, יהיה מקום לשקול עיכוב

משמעותי של הפירוק לא רק לצרכי הבטחת סידור מגורים חליפי אלא לתקופה ממושכת יותר שאינה קשורה רק במדור החליפי אלא מאפשרת החלמה והקלה על פציעה הנפשיים של הקטינות.

בנסיבות, ביהמ"ש הורה על עיכוב פירוק השיתוף בדירה לתקופה של 38 חודשים, עד אשר הבת הצעירה תהיה בגיל 17.5 ותסיים את לימודיה בכיתה יא'. עד לאותו מועד זכות השימוש בבית תיוחד לאשה ולקטינות, כאשר הלוואת המשכנתא תשולם במלואה על ידי האשה וכך גם כל יתר הוצאות הבית. במידה והאם לא תשלם יותר משני החזרים רצופים של הלוואת המשכנתא, תעמוד לאיש אפשרות מיידית למימוש זכות הקדימה. כ"כ, במידה והאם לא תעביר לאב את תשלומי האיוון הקבועים בפסק דין זה תוך 60 יום מהיום, פירוק השיתוף ייעשה לאלתר באמצעות מימוש זכות קדימה על ידי האב תוך קיזוז הכספים המגיעים לו במסגרת האיוון מתוך חלקה של האשה בדירה.

סוגיית הפרשי השתכרות/נכסי קריירה: אין חולק כי האיש משתכר יותר מפי שניים מהאישה. במהלך הנישואין הייתה עליה בשכרו של האיש ואפילו הכפלה, אך היא לא קשורה בויתור או הקרבה כלשהי של האשה וגם לא בהתפתחות מקצועית של האיש, אלא בשינוי מבני במקום עבודתו שהביא לכך שבגין אותה עבודה ובאותן שעות קיבל יותר שכר כחלק מתנאי ההעסקה החדשים. בסופו של יום מדובר בשני בני זוג במעמד דומה – על שני שכירים במעמד נמוך – בינוני. אף אחד מבני הזוג לא התפתח במהלך הנישואין באופן מיוחד על חשבון משנהו. שניהם תרמו למשק הבית ויש לקבוע כי לא התקיימו יסוד ההקרבה והויתור הנדרשים. כן יש לקחת בחשבון העובדה כי הנתבע יחויב במזונות בנותיו, יידרש לשלם הלוואת משכנתא מוגדלת בשל העובדה שמתכוון לרכוש את זכויות האשה בדירה ואין לו כל נכס אחר שניתן לומר שצבר בעקבות ההתפתחות התעסוקתית או המקצועית שלו או בכל אמצעי אחר. לאור האמור נדחו טענות האישה לחיוב האיש בתשלום הפרשי השתכרות לאשה.

היוון זכויות סוציאליות ופנסיוניות: עוד לפני הדיון בתביעות עצמן, ביהמ"ש מציין כי על פי הפסיקה, הכלל הוא איוון וקבלת זכויות פנסיוניות וסוציאליות בעת הבשלתן ופירעונן ולא במועד איוון המשאבים בין הצדדים. עם זאת, ישנם יוצאים מן הכלל אשר יופעלו רק במקרים חריגים. ומהו "מקרה חריג"? מקרה חריג יכול להיות מקום שהצדדים מסרו הסכמה להיוון זכויות, או מקום שבו זוג אחד הינו עתיר נכסים ובה בשעה בן הזוג האחר נתון בקשיים כספיים חמורים ונזקק לכסף למחייתו. במקרה אחר נקבע, כי פער משמעותי מבחינת הזמן שנותר לצד אחד להבשלת זכויותיו הפנסיוניות לעומת הצד האחר יכול להצדיק היוון זכויות. על כך מוסיף ביהמ"ש חריג אחר, במקרה שבו חובות הצדדים והתחייבויותיהם עולים, דומים או שווי ערך לשווי זכויות הסוציאליות בערך מהוון. במקרה שכזה נראה כי הניתוק הכלכלי באמצעות קיזוז הפרש היוון הזכויות הסוציאליות מההתחייבויות עדיף משמעותית על פני איוון מידי של החובות ורישום הערות אצל גורמים משלמים לפי חוק חלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו. עוד סבור ביהמ"ש, בין היתר, כי מקום שנערך איוון משאבים כולל ובפרט במקרה שבו מתבצע פירוק שיתוף בדירה באמצעות מימוש זכות קדימה על ידי אחד מבני הזוג וחלופת היוון זכויות פנסיוניות אל מול חובות (ככל שיש) היא בסכום נמוך יחסית (עד כ-100,000 ₪) יש לשקול ביתר חיוב אפשרות כפיית ההיוון. עוד יש לציין כי בהיוון זכויות סוציאליות יש יתרון לצד החוסך מבחינת גמישות ניהול וטיפול בכספי השקעותיו ומכאן שנקיטה בגישה זו מועילה גם לצד "החזק" מקום שאין חשש כי הטלת חובת היוון הפרשי הזכויות תקשה עליו כלכלית יתר על המידה. יתרון זה הוא כמובן דו כיווני בין הצדדים.

במקרה דנא ביהמ"ש סבור כי מדובר במקרה מובהק המצדיק סטייה מהכלל, שבו נכון היה לכאורה לקבל דווקא את טענת ובקשת האשה להוון הזכויות וזאת לאור המבט הכוללני על איוון המשאבים בין הצדדים. בצד הזכויות הסוציאליות קיימים חובות כבדים לשני הצדדים. רוב החובות והזכויות רשומים על שם האיש. קבלת עמדתו בדבר איוון דחוי במועד הבשלת זכויות סוציאליות, משמעותו להשית על האשה תשלומי חובות ללא יכולת לקבל הפרש חיובי מזכויות סוציאליות של האיש.

חרף האמור, ביהמ"ש דוחה את עתירת האשה להוון הפרשי זכויות סוציאליות ופנסיוניות אל מול החובות. המשמעות של הוון זכויות משמעותה ניתוק מוחלט של הקשר הרכושי והכלכלי בין הצדדים. אלא שמקום שממילא ביהמ"ש מורה על עיכוב פירוק השיתוף בדירה הצדדים שהיא הנכס המרכזי של הצדדים וזאת לקופה של 5 שנים, לא יהיה זה פתרון והסדר משפטי קוהרנטי. על כך נאמר "לא ניתן לאחוז בחבל משני קצותיו". אילו פירוק השיתוף בדירה היה נעשה היום, ביהמ"ש היה כופה הוון זכויות, אך מקום שהדבר מתעכב מטעמים של טובת הקטינות, יש להעדיף את הנקיטה בדרך המלך של איזון זכויות לפי מועד הבשלתן.

לסיום נקבעו הוראות נוספות בקשר להתחשבנות בעניינים נוספים שבין הצדדים.

התביעה למזונות הקטינות: ביהמ"ש מותח ביקורת על הצדדים על כך שהוא נדרש לנהל הליך הוכחות, לאור ההחלטה בדבר מזונות זמניים בתקופת הקינון. חרף האמור ביהמ"ש קובע ממצאים בפרמטרים הנדרשים.

הכנסות פנויות: של האם – כ-3,000 ₪ בחודש של האב – 8,600 ₪. מכאן שיחס ההכנסות בין הצדדים הוא 74% האב ו-26% האם (בדומה למצב הדברים בפסיקת המזונות הזמניים).

צרכי הקטינות: בתקופת הקינון הועמדו צרכי הקטינות על סך 3000 ₪ בחודש אך לא דובר בכל צרכיהן אלא בצרכים בסיסיים של כלכלה ומזון וזאת כאשר הצדדים מתנהלים בהסדרי שהות תוך כדי קינון הקטינות בבית. לכן ברור שבעקבות הפסקת הקינון והיעדר קשר וזמני שהות של הקטינות (לפחות הבת הקטנה) עם האב אין לאמוד את צרכיהן בשיעור של 3000 ₪ בלבד. בסופו של יום צרכי הקטינות נקבעו ע"ס של כ-6,000 ₪ כפי עמדת האם (ללא חינוך ובריאות אך כולל מדור והחזקתו).

לפיכך נקבע כי על האב לשאת ב-74% מתוך 6,000 ₪ בחודש, קרי 4,440 ₪ מזונות 2 הקטינות והחזקת המדור וזאת החל מיום 15/3/2022 ועד לפירוק השיתוף בדירת הצדדים. לאחר פירוק השיתוף וככל שזמני שהות לא יהיו דומים בין בתי ההורים, יתווסף לחיוב האב במזונות הקטינה י. חיוב בשיעור 30% מהוצאות שכר דירה של האם. סכום המזונות יפחת כאשר הקטינה הבכורה תגיע לגיל 18 שנים ו/או סיום לימודיה התיכוניים ומאותו מועד ואילך ישא האב במזונות בנותיו סך 2220 ₪ עבור הבת הקטנה ועוד 600 ₪ ועוד 1/3 ממזונות הבכורה עד לסיום שירותה הצבאי (ועוד רכיב המדור כאמור לעיל). לאחר סיום לימודיה התיכוניים של הבת הצעירה יישא האב במזונותיה בסך 650 ₪ לתקופת השירות הצבאי שישולמו לידי האם.

לאחר תחשיב תשלום המזונות, מצבם של הצדדים מתאזן מבחינת הכנסות פנויות ועל כן ביחס להוצאות חינוך ובריאות חריגות ושוטפות נקבע כי הצדדים יחובו ביחס שוויוני (50/50).

פסק דין

בסדרה של 3 תביעות הקשורות זו בזו מתעוררות הדילמות הבאות:

1. בהליך בעניין הקטינות:

- 1.1 כיצד ייקבעו הסדרי שהות בין הקטינה י. לבין אביה לאור התנהלותו כלפיה?
- 1.2 האם יש להגדיר הורה "מחזיק" או "משמורן" בקטינות לצורך קביעת זכויות מקדמית של האם לעתור לעיכוב פירוק השיתוף בדירת המגורים של הצדדים?

2. בהליך הרכושי :

- 2.1. האם יש לקבוע "מדור ספציפי לקטינות" באופן שיעכב את פירוק שיתוף בדירת מגורים משותפת של בני זוג (בקיבוץ) מחשש לפגיעה בטובתן? ואם כן לכמה זמן?
- 2.2. האם זכאית התובעת לנכסי קריירה באמצעות פסיקת הפרשי השתכרות ו/או איזון לא שוויוני בנכסים פיננסיים של הצדדים?
- 2.3. האם התקיימו נסיבות המצדיקות היוון זכויות סוציאליות תחת רשימת הערות מתאימות ואיזון עתידי בעת הבשלת הזכויות?

3. בהליך המזונות :

- 3.1. מה גובה ההשתכרות של הצדדים ומהי הכנסתם הפנויה?
- 3.2. מה היקף צרכי הקטינות?
- 3.3. מה יהיה היקף החיוב במזונות הקטינות?

רקע רלבנטי :

1. התובעת (להלן "האשה" או "האם") הגישה כנגד בן זוגה (להלן "האיש" או "האב") סדרה של 3 תביעות :
תביעה רכושית לאיזון משאבים ולפירוק שיתוף בדירת הצדדים בקיבוץ במסגרת תלה"מ 33870-03-21 (להלן "התביעה הרכושית")
תביעה למזונות 2 הקטינות במסגרת תלה"מ 35685-03-21 (להלן "התביעה למזונות")
תביעה למשמורת הקטינות וקביעת הסדרי שהות בתלה"מ 35697-03-21 (להלן "התביעה למשמורת")
2. בטרם דיון בטענות הצדדים ביחס לכל אחת מהתביעות אביא את עיקר העובדות והשתלשלות העניינים :
- 2.1. האיש והאשה הינם בני זוג יהודים שנישאו ביום 00/00/2004 ונולדו להם 2 בנות משותפות, ילדות 2005 ו-2008 שהן כיום בגילאים 17 ו-13.5 שנים בהתאמה (להלן "הקטינות").
- 2.2. בתחילת נישואיהם גרו הצדדים במרכז הארץ. זמן לא רב לאחר לידת הבת הבכורה א. (ובטרם נודלה הבת הצעירה) נפרדו לפרק זמן קצר, אך התפייסו ועברו לגור בקיבוץ *** (להלן "הקיבוץ"). לאחר מכן נולדה הקטינה י.
- 2.3. זה המקום לציין כי האשה היא במקור בת הקיבוץ ושם גרה גם אמה שאף היא חברת קיבוץ.

- 2.4. הצדדים נקלטו שניהם בקיבוץ כחברים, בנו בית פרטי וחתמו ביום 29/11/2017 מול הקיבוץ על הסכם שיוך נכסים (להלן "הבית"). לצרכי בניית הבית נטלו הצדדים הלוואת משכנתא משותפת. שווי הבית מוערך כיום בכ-1,100,000 ₪ על ידי שמאי מקרקעין שמונה על ידי בית המשפט ואף אחד מהצדדים לא חלק על הערכה זו. יוער כי השיוך מאפשר בסופו של יום לצדדים להירשם כחוכרים ברמ"י ביחס לזכויותיהם בבית ולהסדיר זכויותיהם הקנייניות. נכון להיום, הליך השיוך טרם הסתיים וכפועל יוצא מכך, הרי שהסכם השיוך לא מאפשר העברת זכויות בבית לצד ג' עד להשלמת ההליך וחתירת חוזי חכירה ישירים בין חברי הקיבוץ לבין רמ"י ביחס לבתים שנבנו על מקרקעי הקיבוץ (ראו סעיף 6.3 להסכם השיוך). עם זאת, אין חולק כי קיימת אפשרות לבצע העברת זכויות בין הצדדים לבין עצמם (ראו סעיף 6.6 להסכם השיוך). כלומר נכון להיום, לא ניתן לבצע פירוק שיתוף בבית באמצעות מכירתו לצד ג' אך ניתן להעביר זכויות מבן זוג אחד למשנהו. בנוסף, לפי הנורמות הנהוגות בקיבוץ, מי שאיננו בעלים (או זכאי להיות חוכר/בעלים) של זכויות במקרקעין גם אינו יכול להיות חבר בקיבוץ. המשמעות הנגזרת מכך היא שבכל מקרה של פירוק שיתוף, בן זוג שמוכר זכויותיו/מעבירן למשנהו ו/או לצד ג' מאבד זכות החברות בקיבוץ (ראו הודעת ב"כ הקיבוץ מיום 7/6/2021).
- 2.5. האשה היא בעלת תואר ראשון ב... אך לא עבדה במקצוע בו למדה. במקום זאת היא עבדה במהלך השנים ב... בשכר שנע בין 4,500 ₪ עד 6,000 ₪ נטו בדרך כלל ואילו האיש מאז ההיכרות בין הצדדים ועד היום עובד כ... והשתכרותו נעה בין 12,000 ₪ ל-13,500 ₪ נטו מדי חודש.
- 2.6. הסכסוך בין הצדדים נמשך כשנתיים-שלוש, מהם שנה במסגרת הליכים משפטיים בבית המשפט (התביעות הוגשו במרץ 2021). עם זאת הצדדים הסכימו ביניהם כי "המועד הקובע" או שייחשב למועד הקרע לצרכי איזון המשאבים והפסקת שיתוף כלכלי הוא 31/12/2020.
- 2.7. הנכסים המרכזיים שיש לבחון לגביהם את איזון המשאבים ואופן עריכתו הם אלה:
- 2.7.1. זכויות הצדדים בבית בקיבוץ (שווי 1,100,000 ₪, יתרת משכנתא כ-600,000 ₪).
- 2.7.2. זכויות פנסיוניות של שני הצדדים.
- 2.7.3. חובות בחשבונות הבנקים של הצדדים.
- 2.8. עם הגשת התביעות על ידי האשה החריפו היחסים עוד יותר והמגורים תחת קורת גג אחת הפכו לבלתי אפשריים.

- 2.9. הסכסוך הידרדר לכדי אלימות (בעיקר מילולית ורוחנית) מצד האיש כלפי האשה והבנות ובעקבות כך הגישה האשה בקשת צו הגנה בה"ט 61588-04-21 שנמצאה מוצדקת וכפועל יוצא הוריתי על הרחקת האיש מדירת הצדדים לפרק זמן קצר עד אשר יסדירו הצדדים הסדר קינון (שהסכימו עליו בהתדיינות מושה צו ההגנה). בנוסף ולאור מעורבותן של הקטינות בסכסוך, ראה לנכון בית המשפט למנות עבורן אפוטרופוסית לדין מטעם הלשכה לסיוע משפטי שתביא בפני בית המשפט את קולן, עמדתן, רצונן וטובתן.
- 2.10. הצדדים אכן הגיעו להסכם קינון, אך הסכם זה לא התגבש עד תום וביום 31/5/2021 הודיעה העו"ס לסדרי דין כי הסדר הקינון שפעל זמן קצר של מספר שבועות בוטל.
- 2.11. בינתיים האב החליף את ייצוגו ובהמשך לכך הודיעה העו"ס ביום 15/6/21 על הסכמות שהושגו בין הצדדים בעניין הסדר קינון בדירת הצדדים באופן שחלק מימי השבוע האב שוהה בדירה עם הקטינות ובחלק אחר האם.
- 2.12. כחודש לאחר מכן (4/7/2021) הודיעה האפו"ט לדין לאחר שיח עם הקטינות כי מנקודת מבטה, הסדר הקינון אינו מיטיב עמן ובפרט עם הקטינה XXX. הוסבר כי בנסיבות הקיימות כאשר הקטינות מסרבות להגיע לדירה אחרת שהאב שכר בעת שניתן צו ההגנה הסדר הקינון הוא הפתרון הרע במיעוטו אך אין זה אומר כי הסדר הקינון חייב להתקיים באופן שוויוני ונכון יהיה להפחית זמני שהות של האב בבית עם הקטינות לטובת הגדלת זמני שהות של האם. צוין לגבי הקטינה XXX, כי כאשר האב בבית בימי הקינון, היא מסתגרת בחדרה וכמעט לא מקיימת אינטראקציה עם אחותה ואביה. זאת להבדיל מהבת הבכורה.
- 2.13. ביום 12/7/2021 ולאחר עיון בעמדת הצדדים בתגובה לדיווח האפו"ט לדין, הביע בית המשפט פליאה על חוסר היכולת של האב לראות את טובת בתו י. ואת קשייה. בית המשפט צמצם זמני שהות של האב בדירה ליומיים בשבוע וכל סוף שבוע לסירוגין והזמין תסקיר סעד. כן הוריתי לשקול מינוי מומחה להערכת היכולות ההוריות של הצדדים.
- 2.14. ביום 8/9/2021 הוגש תסקיר סעד שפתח בהצהרה כי הסדר הקינון שניסו ההורים בחודשים האחרונים נכשל, הן בהתנהלות בין ההורים והן בקושי שביטאו הקטינות בפני ההורים, העו"ס והאפו"ט לדין מבחינת חיי היומיום, תחושת אי הוודאות ובעיקר מצוקה רגשית משמעותית (ההדגשה שלי א.ז. ואינה במקור). העו"ס הסבירה בעמוד השני לתסקיר כי אף ההורים עצמם הסכימו שיש לבטל את הסדר הקינון וסיכמו שהאם תישאר בדירת הצדדים והאב ישכור דירה ביישוב סמוך.

2.15. הנה כי כן, כפועל יוצא מהתעצמות הסכסוך בין ההורים והעובדה שהדבר מצא ביטוי במריבות גם בפני הקטינות ולאחר שהקטינות נחשפו גם לכתבי טענות מושא ההליכים (שהאב פיזר במכוון ברחבי הבית) ונוכח התנהלותו של האב מול האם והקטינות אך גם בשל תחושת כפל הנאמנויות של הקטינות כלפי שני ההורים, הפך הקשר בין האב לבין בנותיו הקטינות למורכב (בלשון המעטה).

2.16. אמנם הצדדים קיימו הליך של קינון הקטינות בדירתם המשותפת, ברם בעקבות הקצנה בהתנהגות האיש, הפרת הוראות שיפוטיות בעניין הקינון ועירוב הקטינות בסכסוך על ידו ובשים לב להמלצת עו"ס ואפוט' לדין, הוריתי על ביטול הסדר הקינון והאיש הורחק מדירת המגורים כדי לספק מדור סביר ושלי לאשה ולבנות (ראו פסקי הדין בה"ט 1081-01-22 ובעמ"ש 24003-01-22). כיום מתקיים קשר של האב רק עם הקטינה הבכורה.

2.17. בכל הנוגע להתנהלות כלכלית בתקופת הקינון ניתנו על ידי בית המשפט החלטות שונות שהסדירו תשלום הוצאות הבית לקיבוץ, תשלום מזונות מופחת מאוד מהאב לאם (לאור העובדה שנשא בעיקר החובות ותשלומי הלוואת משכנתא) אך גם בעניין זה יש להסדיר תוך מבט לעתיד את היקף החיוב במזונות נוכח הפסקת הקינון ונוכח יתר ההסדרים וההכרעות מושא תביעה זו (עניין איזון המשאבים ועניין הסדרי שהות).

2.18. בית המשפט הציע לצדדים מספר רב של הצעות פשרה, מינה מומחים שיפרסו את המפה הכלכלית עבור הצדדים כך שיקל עליהם לקדם הסכמות, שמע את הקטינות באופן בלתי אמצעי ביחידת הסיוע, ועשה כל מאמץ גם בדיונים פורמליים במאמץ לקדם הסדרי פשרה בין הצדדים, אך בסופו של יום הדבר לא הסתייע והצדדים עמדו על קבלת הכרעות שיפוטיות, כאשר כאמור על הפרק הליכי משמורת, מזונות ואיזון משאבים.

דיון והכרעה בתביעת "המשמורת":

3. האם היא זו שעתרה למשמורת הקטינות אצלה ולקביעת הסדרי שהות. האב טען כי הוא אב מעורב מאז לידת הקטינות ומבקשת להישאר כזה גם לאחר הפירוד. לדבריו הסדרי שהות צריכים להיות שוויוניים. גם במהלך ניהול ההליך עת קיימו הצדדים קינון של הקטינות בדירתם התקשה האב להבין מדוע זמני שהות שלו עם הקטינות לא אמורים להיות זהים לאלה של האם.

4. האב לאורך כל הדרך ניסה להציג עצמו כמי שמודר מחיי וגידול הקטינות על ידי האם, בפרט במהלך הסכסוך בעוד שלדבריו הוא הורה מעורב, ראוי, אכפתי ומעוניין בזמני שהות שווים לאלה של האם.

5. האם לא התנגדה להסדרי קינון (אף בניגוד להמלצות עו"ס לסדרי דין ואפו"ט לדין) שבמסגרת האב ישהה עם הקטינות, אך סבורה שבסופו של יום המציאות הוכיחה כי האב אינו מסוגל לשהות עם הקטינות לאורך זמן ו/או לקיים עמן הסדרי הורות שכן הוא מעבך בסכסוך ופוגע בהן.

6. לצורך בחינת טובת הקטינות חשוב להביא מהאמור בתסקירי הסעד המפורטים והמקובלים עלי במלואם, את התרשמות העו"ס לסדרי דין, התרשמות שאני שותף לה בשים לב למפגש בית המשפט עם הקטינות ולדיווחי האפו"ט לדין.

7. התרשמות העו"ס ממצבן הרגשי של הקטינות ותפקודן העלה סימני דאגה משמעותיים בכל הנוגע להשפעתו ההרסנית של סכסוך הגירושין בין הוריהם עליהן:

7.1 העו"ס התרשמה כי הבת הבכורה א. התמודדה בעבר עם מצבים רגשיים ונפשיים לא פשוטים, הייתה בטיפול ונוטלת גם כיום טיפול תרופתי שמסייע לה לדבריה באיזון ובהרגעה ומשפר את מצבה. כן התרשמה העו"ס כי הקטינה א. אימצה לעצמה התנהגות המבטאת "אחריות הורית", מנסה לגונן על שני ההורים ועל אחותה הצעירה ולדאוג שהדברים "יסתדרו לכולם", היא זו שלרוב מעבירה מסרים בין ההורים, כאשר הם פונים אליה וכן מתקשרת לכעוס או לנזוף בהם כאשר הסכסוך ביניהם עולה מדרגה, מתארת את עצמה "כמגשרת" בין ההורים. הקטינה א. דואגת מאוד לאביה, מנסה לשמור ולהגן עליו וחוששת שישאר לבדו. היא רגישה מאוד כלפיו אך בד בבד גם ביקורתית כלפיו וכלפי התנהגותו. אין ספק שא. נחשפה על ידי שני ההורים למהות הסכסוך בין ההורים. א. הביעה אי שביעות רצון מהסדר הקינון אך טענה כי אם יבוטל על האב להתגורר בדירה ואילו על האם לעזוב את הדירה ולשכור דירה במקום אחר. כל זאת מתוך עמדתה המגוננת ודאגתה שאביה לא יסתדר לבדו. לא. קל יותר להסתדר עם אימה שמבינה טוב יותר את מצבה ואת גילה ומאפשרת לה עדיין להיות ילדה. היא ציינה כי היא רואה עצמה כבוגרת והיא תחלק את זמנה בין בתי ההורים לפי צרכיה וסדר יומה.

7.2 באשר לקטינה י. בת ה-13, ניכר כי יש קושי לשתף בעולמה ובעובר עליה. היא נראתה עצובה ולחוצה מהשיחה עם העו"ס. עם זאת ידעה לשתף על הקושי שלה עם הפרידה של ההורים ועם הסדר הקינון. היא הסבירה כי בימי שהות של האב בדירה, היא שוהה כל הזמן בחדר ומשתדלת להימנע מלפגוש בו, כאשר רוב הזמן היא ישנה בחדר. הקשר שלה עם האב אינו פשוט. היא מביעה חוסר רצון לישון אצלו במהלך השבוע ומעוניינת להגיע פעם עד פעמיים ללא לינה. אם תלון, תעשה כן רק עם אחותה. היא מסרבת לבילויים שהאב מציע, מתארת תחושת אי נוחות במחיצתו כששוהה לאורך זמן.

לעומת זאת כאשר האם נמצאת בבית, היא הרבה יותר משוחררת וחופשית, נמצאת עם אימה ברחבי הבית, סלון מטבח וכו'. לקטינה זו קשר קרוב ביותר עם

אמה והיא הבהירה כי היא רוצה להתגורר עמה בלבד במהלך השבוע ובכל סופ"ש שני לסירוגין לשהות עם האב.

י. אינה מגיעה למפגש עם קבוצת השווים בני גילה בקיבוץ. ניכר שהיא מבלה שעות רבות בבית, זמן רב לבדה בהסתגרות. עוד תיארה קשר טוב עם אחותה הבכורה והיא משתפת אותה ומקבלת ממנה סיוע כשקשה לה אלא שאחותה רוב הזמן לא נמצאת בבית לאור גילה ואז ניכרת הבדידות בעולמה.

העו"ס תיארה אירוע חריג באוגוסט 21 שהרחיק עוד יותר בין האב לבין הקטינה XXX. האב לא הצליח להשיג טלפונית את הקטינה, דאג לה ולכן לטענתו פנה למשטרה. המשטרה הגיעה לקיבוץ ומצאה את הקטינה ישנה בחדרה. פעולת האב הזעיקה את האם, הסבתא "והעמידה את המשפחה על הרגליים" ואין ספק שלא הייתה במקומה. הרי אם דאג האב לשלום ביתו יכול היה לנסוע לבדוק מה שלומה. תגובתו זו גרמה לריחוק עוד יותר גדול ומל י. שהבינה מכך שהמסר הוא שאם לא עונה לפניותיו הטלפוניות של האב, "אז תגיע משטרה". האב התנצל על כך והודה בטעותו. דוגמא זו המחשה כיצד פעולות שונות שההורים נוקטים בהן פוגעות בקטינות.

8. אגב דברים אלה יש לציין כי 2 הקטינות ציינו בפני העו"ס כי קודם הפרידה נהג האב לצעוק בבית, "לחטוף קריזות", להתפרץ ולהתעצבן. העו"ס התרשמו כי האב עסוק מאוד בעצמו, במשבר האישי שעובר לא תמיד פנוי ומבין את צרכי הבנות ולנגד עיניו ניצבות זכויותיו כאב ורצונו להיות מעורב בגידול הבנות.

9. בסיכום התסקיר קבעה העו"ס כי מדובר בהורים במשבר גירושין ופרידה המתנהל בעצימות גבוהה, כאשר הקטינות חשופות למשבר ומעורבות בו באופן המעורר דאגה למצבן. הקטינות בעיצומו של גיל ההתבגרות על כל סממניו וגורמי הסיכון הקשורים לגיל זה. העו"ס המליצו לסיים לאלתר הסדר הקינון שנכשל. ולקבוע זמני שהות נרחבים של הקטינות אצל האב בדירה השכורה תוך שהאם תשוב לגור בדירת הצדדים.

10. ביום 8/9/2021 אישרתי המלצות התסקיר ונתתי להן תוקף של החלטה שיפוטית וכפועל יוצא הסתיים באותו מועד הסדר הקינון.

11. אלא שגם הפעם, שההורים לא פעלו לפי ההחלטה השיפוטית ובפועל המשיכו לנהוג על פי הסדר הקינון כיוון שלאב לא היה פתרון מגורים ראוי בו יכול היה לשהות עם הקטינות.

12. ביום 28/10/2021 הודיעה האפו"ט לדן לבית המשפט כי למרות החלטתי הצדדים המשיכו בהסדר הקינון וכי הוא חייב להיפסק לטובת הקטינות. ההמלצה הייתה שא. הגדולה תיפגש עם האב בתיאום ביניהם לאור גילה וצרכיה ורצונותיה ואילו בעניין י. יתקיים מפגש אחד באמצע השבוע ללא לינה ובהמשך ייבחן כיצד יתפתח הקשר שכן מצבה מורכב יותר.

13. בעקבות הדיווח ותגובות הצדדים ראיתי לנכון לקיים מפגש עם הקטינות ביחידת הסיוע בנוכחות עו"ס יחידת הסיוע. במפגש זה עלתה המצוקה של שתי הבנות מחשיפתן לסכסוך וכן עלתה חרדה ומוצפות רגשית מפני אפשרות של מכירת הדירה או רכישת זכויות האם בה על ידי האב באופן שהקטינות לא תוכלנה לשהות שם עוד. הקטינות הסבירו כי אם האב יגור בקיבוץ, הן לא יגורו שם לאור ניסיון העבר, לאור הקרבה ולאור שיימינג מצד האב ברשתות חברתיות כלפי האם, דבר שבייש אותן ופגע בהן. ניכר מהקטינות שהמחשבה אודות עזיבת הקיבוץ מערערת אותן ובפרט את הקטינה XXX. לקטינות קשר משמעותי עם סבתן (מצד האם) שגרה בקיבוץ, הן מחוברות לקהילה ובפרט לחברת הנעורים בקיבוץ. ניכר כי עצם העיסוק המחשבתי באפשרות של פגיעה בחיבורן של הקטינות לקיבוץ הוא קשה מנשוא עבורן.

14. לאור זאת ולאחר המפגש עם הקטינות קבעתי (בשלישית) ביום 23/12/2021 כי הסדר הקינון מופסק לאלתר וכי הוא פוגע בקטינות ובפרט בבת הצעירה XXX.

15. ביום 2/1/2022 הוגשה בקשה נוספת לצו הגנה על ידי האם במסגרת ה"ט 1081-02-22 והיא נעתרה על ידי בחיוב. עלה מהבקשה כי לאחר ההחלטה בדבר הפסקת הקינון הגיע האב לבית הצדדים שלא במועדים שהיה רשאי, סירב לעזוב את המקום ובלית ברירה נערכה פניה למשטרה. לאחר הפניה למשטרה, האב פנה לקבוצת החורים ביישוב באמצעות רשת הווטס-אפ בהודעה מכפישה כלפי האם. בנוסף הושמעה הקלטת שיחה קולית בין האב לבין הבת א. ובה הוא מרים קולו, נשמע בהתקף כעס, מקלל אותה, מאשים אותה במעצרו. על כך נוסף כי האב אף ניתק את חיבור הכבלים לבית. בדיון במעמד הצדדים ביום 9/1/2022 טען האב כי הגיע לבית כשהוא מפעיל את מצלמת הטלפון וכי היתה לו זכות מלאה להגיע לבית שהוא בבעלותו. לדבריו לא נהג באלימות כלפי מי מהבנות או כלפי התובעת ונעשה שימוש לרעה בהליך בקשת צו ההגנה ובפניה למשטרה. יש לציין כי לאחר הצו במעמד צד אחד הוזמן תסקיר אך האב סירב לשתף פעולה עם גורמי הטיפול. האפוטי' לדין והעו"ס לסדרי דין המליצו על הארכת תוקפו של הצו אך כאמור האב סירב לכך. לאור התנגדות האב להסכים להרחקתו ניתן פסק דיני בבקשת צו ההגנה המאריך הצו שניתן במעמד צד אחד למשך 3 חודשים (עד 9/4/2022). ערעור שהגיש האב על פסק הדין נדחה.

השלמת טיעוני הצדדים בסיכומיהם:

16. בסיכומיו טען האב כי אין מקום להידרש למושגי המשמורת והחזקת ילדים לאור פסיקת בית המשפט המחוזי בתל אביב וכי יש להורות על הסדר אחריות הורית משותפת לשני ההורים עם זמני שהות שנהגו כפי שהיה קודם הסדר הקינון. לא הייתה התייחסות מאוחרת יותר לאירועי צו ההגנה, כאשר כיום אין לאב קשר וזמני שהות עם הבת הקטינה XXX.

17. בסיכומי האם נטען כי גם לאחר צו ההגנה שניתן, המשיך האב לפנות בנאצות וקללות לבנותיו הקטינות וכתב לבתו י. ביום 3/2/2022 : **'לא צריך אותך ולא את אמא שלך'**

שהסיתה אותך. את ילדה שאמא מסיתה אותה נגד אבא. תפנו את הבית כבר. סחטנית ונצלנית". דומני כי האב לא מודע עד כמה הודעה שכזו מחבלת בסיכוייו לקומם את הקשר בין האב לבין הקטינה ועד כמה פוגעת היא במצבה הרגשי. זאת מעבר לעובדה שמדובר בהודעה שמהווה הפרה של צו ההגנה האוסר על האב לפנות אל הקטינה ואשר ניתן בדיוק בשל הודעות דומות מסוג זה.

18. לא בכדי הביעה האם חשש בסיכומיה מהתנהלותו הלא צפויה של האב ומכך שיפגע בקטינות בהתנהגותו, לאור האופן שבו התנהל בשנה האחרונה במהלך הסכסוך ונוכח העובדה שהוכח שאינו מכבד החלטות שיפוטיות, תוקף מילולית את האם, את בא כוחה, את הקטינות, מכפישן בקהילה ולא יודע את מקומו כאב. הוסבר על ידה כי מאז צו ההגנה חלה רגיעה במצבה של xxx, אך באותה נשימה הובע חשש כי אם ייקבע שיבוצע פירוק שיתוף מידי יש חשש להידרדרות נוספת במצבה של הקטינה. האם הסבירה כי מעודדת את הקטינה לקשר עם האב אך חובתה להגן עליה ועל כן הקשר צריך להתחיל בפיקוח גורמי הרווחה ורק לאחר מכן ניתן לשקול זמני שהות של מספר שעות בשבוע (ימים ראשון ורביעי) וכל סופ"ש שני לסירוגין. באשר לקטינה א., זו מקיימת קשר עם האב באופן חופשי למרות צו ההגנה והאם אינה מתנגדת לכך.

האם יש צורך להיזקק למושג המשמורת והחזקת ילדים במקרה זה?

19. מזה מספר שנים כעת, שברובם המכריע של ההליכים המשפטיים כיום בישראל בעניין ילדים, נטיית בתי המשפט היא להימנע משימוש בכותרות חלולות או "מנכסות" את הילד משל היה אובייקט, כגון "משמורת" ו"החזקת ילדים" ולעבור לדון ולהכריע בסכסוכי הורות תוך שימוש במושגים של זמני/הסדרי שהות ואחריות הורית משותפת (ראו: [עמ"ש \(מחוזי-מרכז\) 19292-11-20 פלונית נ' פלוני](#) (23/5/2021, נבו) ; [עמ"ש \(מחוזי-ת"א\) 13008-02-21 א.ק.נ' מ.ע.ק.](#) (18/5/2021, נבו) ; [יואב מאז"ה "משמורת ילדים"](#) : מושג מהותי או כותרת חלולה", [מחקרי משפט](#) כח (התשע"ג - 2013) 207)).

20. כב' השופט שוחט היטיב להסביר את השינוי בשיח על רקע [חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות](#), התשכ"ב – 1962 תוך שהציע לזנוח סופית את מושג המשמורת וההחזקה לטובת מושגי הסדרי שהות ומימוש אחריות הורית.

"... רוצה לומר שהגיעה העת שהשיח המשפטי יכוון לאחריות ההורים – להבדיל ממשמורת - ולחלוקת זמני השהות. בכך, עם מעבר כובד המשקל של השיח המשפטי לאחריות ההורית ולחלוקת זמני השהות יובהר להורים הנצים, כי ככל שהאחריות ההורית הינה משותפת, אף ההחזקה (המשמורת) היא משותפת, גם אם זמני השהות אינם זהים או שווים. כל אחד מההורים, כחלק מהאחריות ההורית המשותפת, מחזיק בקטין בזמן שהוא נמצא ברשותו, בהחזקתו, במשך כל פרק הזמן של הסדרי השהות שלו עמו, גם אם מדובר בקטין מתחת לגיל שש שנים ...

...ניצנים לשינוי זה, גם בחקיקה, אמנם בחקיקת המשנה, אנו מוצאים בתקנות המשפחה החדשות – [תקנות בית המשפט לענייני משפחה \(סדרי דין\), התשפ"א-2020](#). בתקנה 15(א) לתקנות אלה, שכותרתה "סעדים בשל תובענות שונות", אשר קובעת את החובה להגיש תובענה נפרדת בשל כל אחד מהעניינים שמפורטים בתקנה, נקבע בתקנת משנה (3) כי, גם "תובענה בעניין קטין לרבות בקשה להסדר שנושאה זמני שהות, חינוך..." תוגש בנפרד. בתקנה זו נפקד מקומה של ה"משמורת" שהופיעה בתקנה 258 לתקנות הישנות, שעסקה באותו נושא שנוסחה "תובענה בעניין קטין שנושאה זכויות משמורת... וגו'".

לפיכך, במסגרת הנורמטיבית הקיימת כיום, אציע להימנע מקביעת הורה זה או אחר כמשמורן. תחת זאת יש לשאוף לכך, שההסדרים שנקבעים על ידי בית המשפט, בכל הנוגע לאחריות ההורית ולהסדרי השהות יהיו כאלה שיאפשרו את מימוש האחריות ההורית, שמבוטאת כיום במושג האפוטרופסות (ויש מי שמכנה זאת "משמורת משפטית משותפת") של שני ההורים, בצורה המטיבה ביותר, מבחינת טובתו של הקטין. במסגרת ההסדרים שייקבעו ייתן בית המשפט את דעתו, באותם מקרים בהם יהא נכון לעשות כן, על זהותו של מי מההורים כ"הורה אחראי" לקבלת אותן החלטות שהן "טפלות או אינהרנטיות" ושנוגעות לטיפול השגרתיו והיומיומי בקטין, אליהן מכוון הש' שילה. "עמ"ש (מחוזי תל אביב) 13008-02-21 א.ק. נ' מ.ע.ק. (18/5/2021, נבו).

21. מול גישה זו חשוב להביא את גישת השופט שילה באותו פסק דין המסכים עם עמדת השופט שוחט אך סבור כי יש לאפשר במקרים חריגים של עימות עצים בין הורים לקבוע הורה אחד כמשמורן לצרכי קבלת החלטות אינהרנטיות לטיפול ולגידול הילד באופן שוטף מבלי שההורה האחר יוכל לסכל זאת. כך היו דבריו :

"...ברם, לעיתים קיימת דווקא חשיבות לקבוע מי ההורה המשמורן. כקבוע בחוק הכשרות המשפטית וכמפורט ע"י השופט שוחט, ללא קשר לשאלה מי ההורה המשמורן, כל החלטה עקרונית ביחס לילדים צריכה להתקבל במשותף ע"י שני ההורים. מאידך, החלטות בנושאים שאינם מהותיים, הם בידי ההורה המשמורן... לעיתים, כאשר הסכסוך בין ההורים נמצא בעצימות גבוהה, קיימת אי הסכמה אף ביחס לנושאים פעוטים והדבר כמובן מקשה מאוד על קבלת החלטות לטובת הקטינים. לכן, על מנת לאפשר לקטין שגרת חיים תקינה, לעיתים דווקא קביעת אחד ההורים כהורה משמורן, תיטיב עם הקטין ותביא לירידת רמת הקונפליקט. ההורה שאינו משמורן לא יוכל "לשים מקלות בגלגלים" ולהתנגד לכל החלטה שגרתית, רק בגלל שיש גם לו את זכות הווטו בקבלת החלטות. הדבר דומה לקביעת "הורה מרכז" לצורך קבלת תשלומי המזונות כשאף מנגנון זה נועד להבטיח שהקטין יקבל את כל צרכיו ולא ייפגע כתוצאה ממלחמות שהוריו מנהלים על גבו." (עמוד 7 לפסק דינו של כב' השופט שילה בעמ"ש (מחוזי תל אביב) 13008-02-21 א.ק. נ' מ.ע.ק. (18/5/2021, נבו) ההדגשות שלי א.ז. ואינן במקור).

22. כיום נראה כי ברוב מכריע של הסכסוכים בבתי המשפט לענייני משפחה, הנטיה תהיה שלא לתייג הורה זה או אחר כמשמורן או כמחזיק של הילד וההכרעות השיפוטיות ניתנות תוך שימוש במטבעות לשון ודיון ענייני בשאלות זמני/הסדרי שהות, מקום מגורים של הילדים וענייני אפטרופסות אחרים (ראו [עמ"ש \(מחוזי – מרכז\) 19292-11-20 פלונית נ' פלוני](#) (נבו, 23/5/2021)).

23. יחד עם זאת, יש עדיין מקרים בהם ראו בתי משפט לנכון להגדיר בית אחד ההורים "כבית עיקרי" (פסק דינו של כב' השופט ארז שני [בתלה"מ \(ת"א\) 64033-06-21 א.ל. נ' ל.מ.](#) (6/2/2022, נבו)), או בית אחד ההורים שבו "מרכז כובד חייו של הילד" (השופטת נלי גרוס [בתמ"ש 50716-07-14 פלונית נ' פלוני](#) (28/1/2017, נבו) ויש מקרים בהם לא נקבעה משמורת אלא רק "הוצהר שהילדים גרים עם הורה אחד" (פסק דיני [בתמ"ש \(נצי\) 25424-11-15 א.נ. נ' ש.נ.](#) (27/1/2021, נבו)).

24. בעקבות חידושי הפסיקה והמגמה הרווחת להימנע משימוש במושג משמורת, כמו גם היעדרותו של מושג זה [מתקנות בית משפט לענייני משפחה \(סדרי דין\) התשפ"א – 2020](#), נוצר פער בין הדיון המושגי בבתי המשפט לבין חיי המעשה והתנהלות הורים מול מוסדות וגורמים חיצוניים שטרם ביצעו את אותו מעבר.

25. ניכר כי לא כל המוסדות, הגופים ודברי החיקוק צלחו או ביצעו את המעבר למושגים אלו של אחריות הורית והסדרי שהות ורובם עדיין נוקטים במושג "משמורת" "החזקה" ולכל היותר מצאו פתרונות ביניים במקרים של "משמורת משותפת".

26. כך למשל המוסד לביטוח לאומי קובע כי קצבת ילדים מושלמת להורה שהילדים נמצאים בהחזקתו. גם מענק לימודים משולם להורה שמקבל את קצבת הילדים ושהילדים בחזקתו או במשמורתו (ראו באתר המוסד לביטוח לאומי).

27. במקרים שבהם בני זוג גרים בדוור ציבורי, הזכויות בדירה נמסרות בדרך כלל להורה שנקבע על ידי בית המשפט כי הוא "המשמורן" של הילדים. סיוע בשכר דירה ניתן אף הוא בדרך כלל להורה יחיד חסר דוור עם "ילדים בחזקתו" הגם שכאן כבר ישנה התקדמות והכרה במקרים של משמורת משותפת כך שככל שיש חלוקת זמני שהות שווה, הסיוע נחלק בין ההורים (ראו באתר משרד השיכון בדף "בקשה לקבלת סיוע בתשלום שכר דירה למשפחות שבראשן עומד הורה עצמאי (חד הוריות)"). הוא הדין ביחס לחברות שיכון ממשלתיות (חלמיש, פרזון, עמיגור ועמידר) אשר מעניקות זכות מגורים בדירה לבן זוג משמורן המחזיק בילדים ו/או מעבירות זכויות חוזיות בדירה משני בני הזוג להורה שנקבע על ידי בית המשפט שהוא המשמורן של הילדים (ראו הוראת מספר 08/03 של היחידה למינהל סיוע בדוור טיפול בקביעת זכאות להמשך מגורים בדירה ציבורית בעת פירוד בני זוג מיום 3/9/2015). כך גם במקרה של זכאות לרכוש דירה במחיר למשתכן (ראו נוהל הפקת זכאות בתכנית מחיר למשתכן 20/1/2019)

28. אין חולק לפיכך כי "שיח המשמורת" מתנהל בדואליות: מצד אחד, בהליכים משפטיים הנטיה היא להתעלם ולהעלים מונח אנכרוניסטי זה. מצד שני, ביחסים של משפחות מול גורמים חיצוניים שאינה בית המשפט, המונח "משמורת" עדיין שגור ומקובל בהקשרים שונים (מוסדות שלטון, גורמים מוניציפליים, ביטוח לאומי ועוד), שם נראה כי טרם הוטמע עד תם המעבר לשיח של אחריות הורית והסדרי שהות. אחת הדרכים לגשר על הפער האמור היא לקבוע הורה "משמורן" כדי שהורה זה או אחר לא ייפגע מבחינה כלכלית. דרך יצירתית יותר היא לקבוע אחריות הורית משותפת והסדרי שהות ובצדה להצהיר מי ההורה שיהיה זכאי לקבל הטבות המגיעות "להורה משמורן" (ראו פסקי הדין של השופט בן שלו בתלה"מ (ב"ש) 45190-03-19 ש.ב.ד. נ' ט.ט. (24/2/2021, נבו) [\(תלה"מ \(ב"ש\) 27204-12-19 ל.ל. נ' נ.ל. \(9/8/2021, נבו\)\)](#)).

29. אך מה הדין כאשר דברי חיקוק אחרים הנוגעים **לדיני המשפחה עצמם** ולחלוקת הרכוש בין ההורים עושים שימוש במושג "**החזקת קטין**"? האם גם אז נימנע מהגדרת משמורת או החזקה? האם גם אז נגדיר "הורה מחזיק" לצרכי אותו חוק? וכיצד נעשה כן?

30. כך במקרה שלפניי שהאם עותרת במסגרת התביעה הרכושית לעיכוב פירוק שיתוף בדירת מגורים.

31. כפי שניווכח כל הוראות החיקוק המתייחסות לעיכוב פירוק השיתוף בדירת מגורים של בני זוג מתייחסות "**להורה המחזיק בילדים**". אביא להלן הוראות החוק הרלבנטיות:

סעיף 40א' לחוק המקרקעין התשכ"ט – 1969 קובע:

"החליט בית המשפט לפי סעיף 40, על פירוק השיתוף במקרקעין משותפים שהם דירה של בני זוג המשמשת להם למגורים, בדרך של מכירה, לא יורה על ביצועה והמכירה תעוכב, כל עוד לא נוכח בית המשפט כי לילדי בני הזוג **הקטינים ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו**, נמצא הסדר מגורים אחר המתאים לצרכיהם, לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים לצרכיהם, לתקופה שיקבע."

סעיף 10א' לחוק המיטלטלין התשל"א – 1971 קובע אף הוא:

"החליט בית המשפט לפי סעיף 10, ליתן צו לפירוק השיתוף בזכויות של בני זוג בדירה המשמשת להם למגורים, לא יורה על ביצועו והפירוק יעוכב, כל עוד לא נוכח בית המשפט כי לילדי בני הזוג **הקטינים ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו**, נמצא הסדר מגורים אחר המתאים לצרכיהם, לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים לצרכיהם, לתקופה שיקבע."

וגם סעיף 6א' לחוק יחסי ממון בין בני זוג התשל"ג – 1973 קובע נוסח זהה:

"ראה בית המשפט או בית הדין כי לצורך ביצוע איזון המשאבים יש למכור דירה המשמשת למגורי בני הזוג או למגורי ילדי בני הזוג הקטינים ובן הזוג המחזיק בהם, לא יורה על ביצוע המכירה והיא תעוכב, כל עוד לא נוכח בית המשפט או בית הדין כי לילדי בני הזוג הקטינים ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו, נמצא הסדר מגורים אחר המתאים לצורכיהם, לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים לצורכיהם, לתקופה שיקבע".

32. במקרים שבהם ישנה אחריות הורית משותפת וכל אחד מההורים שוהה עם הילדים זמני שהות כלשהם, גם אם לא שוויוניים, עלולה החקיקה לעיל לגרום לכך ששיח המשמורת יתלהט שוב מחדש בין הורים שיעתרו וייאבקו ביניהם על הזכיה בכותרת "החזקת קטינים" או "הורה משמורן". החקיקה הקיימת לכאורה מצדיקה מאבק שכזה בנסיבות מסוימות (שכן אם אינך "מחזיק" או "משמורן" כיצד תעתור לעיכוב פירוק השיתוף בדירת מגורים?

33. במקרה שכזה ייתכן והקביעה שהקטין גר בבית עיקרי שהוא בדרך כלל בית המגורים המשותף של ההורים (וככל שאכן כך עובדתית) תשליך על הקביעה מיהו "ההורה המחזיק" היכול לעתור לפירוק השיתוף.

34. עם זאת, יש להיות מודעים לכך שמהלך שכזה מיסודו עלול לפגוע בטובת הילדים שכן הוא עלול להפוך את הסכסוך בין ההורים לאינטנסיבי וחרף עוד יותר רק מעצם הצורך להגדיר "הורה מחזיק" או "בית עיקרי".

35. קיימת גם חלופה אחרת והיא להימנע כלל מקביעת "הורה מחזיק" או "הורה משמורן", קרי לא להצהיר או לקבוע מי ההורה שיוכל לעתור לעיכוב פירוק השיתוף בדירת המגורים המשותפת. לראיה שעניין זה כמעט ולא עלה על הפרק עד כה בפסיקה (הגם שפסיקת השופט שוחט לעיל היא מהעת האחרונה וייתכן שלא חלף די זמן כדי שמחלוקות שכאלה יצופו בערכאות הדיוניות). אלא שגם אפשרות זו עלולה לפגוע בטובתם של ילדים בשל העובדה שהדבר יוביל בהכרח לפירוק שיתוף מיידי בדירה ללא התחשבות בהוראות [סעיפים 6א', 6\(ד\)4 לחוק יחסי ממון בין בני זוג](#) התשל"ג – 1973. ייתכן שפגיעה שכזו ברווחת הילדים תהיה משמעותית וחמורה לא פחות מהתעצמות הסכסוך בשל מאבק על הכותרת "מחזיק" / "משמורן".

36. זאת ועוד, לעתים גם אם נרצה לקבוע "הורה מחזיק" או "משמורן" לצרכי קביעה מקדמית בדבר מיהות ההורה היכול לעתור לעיכוב פירוק שיתוף הדבר יהיה מוקשה ומורכב; טול מקרה של נסטינג/קינן שמלכתחילה נועד להבטיח שהילדים לא יטולטלו ויזועזעו ויוכלו להמשיך לחיות את חייהם באותו בית למרות הפירוד בין ההורים (כפי שהיה במקרה שלפני). בהסדר שכזה בדרך כלל ההורים חולקים זמני שהות שווים או דומים בבית עם הילדים ובכל פעם הורה אחר אינו שוהה בבית. הילדים אינם יוצאים

מהבית וממשיכים לכאורה בשגרת חייהם ומגוריהם. כעת, במצב של פירוק שיתוף אם לא נקבע "הורה מחזיק" נסכל האפשרות לעכב פירוק השיתוף בדירה. האם הדבר בהכרח יתיישב עם טובת הילדים? הרי אפשרות זו עלולה לגרום לילדים את אותו הנזק שההורים עצמם התכוונו למנוע מלכתחילה בשל הפירוד ולכן קבעו את אותו הסדר קינון.

37. הוא הדין במקרה של הסדרי שהות שוויוניים ודומים של הילדים בבתי ההורים במקרה של פירוד. הרי לפי הפסיקה של כב' השופט שוחט לעיל, שני ההורים נחשבים "למחזיקים" מלאים בילדים בזמני שהות שהילדים עמם. אם כך כיצד יקבע אם הורה אחד יכול להיחשב "כמחזיק" ולעתור לעיכוב פירוק השיתוף? האם עלינו להתחיל לבחון מי "מחזיק" יותר זמן בילדים? ומה אם זה השהה עם הילדים יותר זמן, כלל אינו שוהה בדירה המשותפת, האם גם אז יהיה זה לגיטימי שהוא יבקש לעכב פירוק השיתוף?

38. פתרון אפשרי אחד המבקש לחמוק מהתמודדות ישירה עם הקושי הוא לראות בהורה העותר לפירוק שיתוף בדירת מגורים משותפת ללא ששילב בעתירתו סעד של עיכוב ביצוע לפירוק השיתוף כמי שאינו יכול לטעון לעיכוב פירוק השיתוף בדירה מכוח [סעיף 6א'](#) [לחוק יחסי ממון בין בני זוג](#).

39. פתרון אפשרי אחר המתמודד עם הקושי יהיה כזה המשלב **(במקרים המתאימים)** במסגרת הדרישות המוקדמות מעו"ס לסדרי דין האמונות על עריכת תסקירי סעד במקרים של מחלוקות במימוש האחריות ההורית בקשת חיווי דעה גם לשאלה האם וכיצד תיפגע טובת הילדים כתוצאה מפירוק השיתוף המידי בדירה והאם "טובה" זו מצדיקה עיכוב הפירוק לתקופה מסוימת שבמהלכה הורה הנמצא עם הילדים בבית המשותף ימשיך לשהות עמהם, או איזה הורה ישהה עמם בפרק זמן (ראו בהקשר זה המלצתו של פרופ' שחר ליפשיץ להזמנת תסקירי סעד מתאימים במאמרו "יחסי משפחה וממון: אתגרים ומשימות בעקבות תיקון מס' 4 [לחוק יחסי ממון](#)", **חוקים** א' (2009), 227 בעמ' 306).

40. מכל מקום, אין ספק כי מדובר בסיטואציה מורכבת ובעייתית ורצוי שהמחוקק ייתן עליה דעתו ובהקדם. כל עוד לא תתקן החקיקה בהתאם, יישאר הפער בין השיח השיפוטי/משפטי בעניין מימוש אחריות הורית ללא הביטוי "משמורת" ו"החזקה" לבין הוראות חיקוק אחרות שממשיכות לעשות שימוש במטבעות הלשון הללו ובתי המשפט יידרשו לפתרונות באשר להתמודדות עם פער זה ממקרה למקרה.

41. בנסיבות כמו אלה שלפניי, בהן הילדות שוהות רוב מוחלט מהזמן עם הורה אחד (האם) בדירת הצדדים ובקושי פוגשים בהורה אחר או שוהים עמו זמני שהות מצומצמים ביותר, סבורני כי אפשר מצד אחד להימנע משימוש במושגי משמורת והחזקת ילדים בהכרעה השיפוטית בעניין מימוש האחריות ההורית אך מצד שני לקבוע כי לצרכי פירוק שיתוף או עתירה לעיכוב ביצועו, יוגדר הורה אחד "כהורה המחזיק בילדים" (בדיוק כפי שבית המשפט יכול לקבוע שלצרכי קבלת הטבות/סיוע/שלומים, יוגדר הורה אחד

"כמשמורין". בכך אפשר ליתן מענה גם לשאלת זהות ההורה העותר לעיכוב פירוק שיתוף וגם להימנע משיח מחפיץ של ילדים.

42. ומה באשר הגעת האב לדירה בה גרות האם והקטינות? גם כאן סבורני שמושג המשמורת אינו נותן כל מזר לאם והוא אינו נחוץ. תחת זאת, ייקבע בפסק הדין איסור קבוע על האב להיכנס לדירה עד לפירוק השיתוף בה (לאור צווי ההגנה שניתנו בעניין זה כנגד האב והפרתם על ידו).

43. בסיכומי של דבר אין לי ספק כי האב במו ידיו ופיו חיבל קשות בקשר שלו עם הבנות. נראה כי הוא מתקשה להפריד בין הסכסוך ואינטרסיו ורצונותיו לבין צרכיהן של הקטינות שלא להיות מעורבות וחשופות לסכסוך ולקיים זמני שהות איכותיים וכמותיים עם שני ההורים. מטרת ההכרעה השיפוטית הנוכחית אינה להנציח נתק או היעדרו של קשר בין האב לבין בתו הצעירה. אך האב יידרש לעבור כברת דרך טיפולית ורק לאחר שניתן שתובנתו ביחס להשלכת מעשיו השתנתה וכי הוא מסוגל שלא לערב הקטינה בסכסוך ואף יתנצל בפניה על האופן המחפיר שפנה אליה ("תתפני כבר מהדירה") ניתן יהיה לבחון את קימום הקשר. בטוחני שהאב למרות כל מעשיו והתנהלותו הוא אב משמעותי עבור הקטינות. גם האם סבורה כך. אך מקום שביט המשפט נדרש להגן על הקטינות מפני התנהלות האב אגב הסכסוך, הרי שיהיה עליו לעבור כברת דרך כדי לשקם את הקשר עם בנותיו.

44. לפיכך, ניתן בזה פסק דין בתלהמ"מ 35697-03-21 כדלהלן:

- 44.1. האחריות ההורית של ההורים ביחס לבנותיהם תישאר משותפת.
- 44.2. עם זאת, כל הורה רשאי לקבל לבדו החלטות תלויות שהות הנוגעות לטיפול, חינוך, השגחה, בריאות של הקטינות בזמני שהות שבהם הקטינות שוהות עמו. כל הורה מוחזק כמי שמחוייב ואכן יקבל החלטות שהן לטובת בנותיו הקטינות בהסדרים אלה.
- 44.3. הסדרי שהות בין הקטינה א. לבין אביה יתקיימו בתיאום ביניהם נוכח העובדה שהיא על סף בגירות.
- 44.4. הסדרי שהות בין הקטינה י. לבין אביה יושעו בשלב זה לאור קיומו של צו ההגנה.
- 44.5. הסמכת העו"ס לסדרי דין ממקום מגורי הצדדים מוארכת בזה למשך שנה לשם הסדרה ופיקוח על הקשר בין האב לבין הקטינה י. כאשר מובהר לאב שתנאי לחידוש וקימום קשר עם בתו הינו השתתפות בהדרכת הורים ו/או כל טיפול שיומלץ על ידי העו"ס לסדרי דין בשל הנזקים שנגרמו לקטינה בעקבות התנהגותו הבלתי מותאמת של האב.
- 44.6. נאסר על האב להיכנס לדירת המגורים בה גרות האם והקטינות עד לפירוק השיתוף.

- 44.7. במידה והאב ישוב ויפר הוראות שיפוטיות ו/או צווי הגנה ו/או לא ישתף פעולה עם העו"ס בענין הטיפול ו/או הקשר עם הקטינה יהווה הדבר ביזיון בית משפט לכל דבר ועניין.
- 44.8. כל הזכויות / כספים / הטבות / הנחות / סיוע הניתנים או משולמים "להורה משמורן" מגורמי ממשלה מכל מין וסוג לרבות משרד השיכון, ביטוח לאומי ו/או גורמים מוניציפליים יוענקו וישולמו לאם.
- 44.9. האם נחשבת "למחזיקה בקטינות" לצרכי עיכוב פירוק השיתוף בדירת המגורים, הכל כפי שיורחב בהמשך.

דיון והכרעה בתביעה לאיזון משאבים:

45. השאלות שעל הפרק בתביעה לאיזון משאבים הן אלה:

- 45.1. האם יש לקבוע "מדור ספציפי לקטינות" באופן שיעכב את פירוק שיתוף בדירת מגורים משותפת של בני זוג (בקיבוץ) מחשש לפגיעה בטובתן? ואם כן לכמה זמן?
- 45.2. האם זכאית התובעת לנכסי קריירה באמצעות פסיקת הפרשי השתכרות ו/או איזון לא שוויוני בנכסים פיננסיים של הצדדים?
- 45.3. האם התקיימו נסיבות המצדיקות היוון זכויות סוציאליות תחת רשימת הערות מתאימות ואיזון עתידי בעת הבשלת הזכויות?

46. טענות האשה ועתירותיה לאיזון המשאבים:

- 46.1. האשה הצהירה כי אינה יכולה לממש זכות קדימה ולרכוש את זכויות האיש בבית.
- 46.2. בנסיבות אלו ולאור האפשרות שהחברות בקיבוץ תפקע במקרה של מכירת זכויותיה לאיש בדירה, היא עותרת לדחות את מועד פירוק השיתוף עד אשר בתם הצעירה של הצדדים תגיע לגיל 18 שנים. האשה מעוניינת להמשיך ולעשות שימוש בלעדי בבית עד לאותו מועד ומציעה לשאת לבד בהחזר הלוואות המשכנתא כאמור בסעיפים 48-49 לסיכומיה (הצעה שהאיש ממאן לקבל).
- 46.3. האשה מוסיפה בהקשר זה כי היא במקור בת הקיבוץ וכל בני משפחתה שם. לעומת זאת, האיש במקור ממרכז הארץ, אין לו כל קרובי משפחה בקיבוץ ובמקרה שהוא ירכוש הזכויות, היא והקטינות תידרשנה לעזוב את הקיבוץ כיוון שלא יוכלו לחיות ביישוב כה קטן כאשר גם האיש גר שם.
- 46.4. לאור העובדה שלא ניתן בשלב זה למכור הזכויות בבית לצד ג', טוענת האשה כי למעשה מדובר בנכס שלא ניתן כלל לבצע בו פירוק שיתוף בעת הזו. לדבריה,

האיש עמוס חובות ומתנהלים נגדו תיקי הוצאה לפועל ולכן גם הוא לא יוכל לרכוש זכויותיה בדירה על אף הצהרותיו ולראיה שלא הציג אישור עקרוני מבנק למשכנתאות.

46.5. בעניין הזכויות הסוציאליות והפנסיוניות והחזר ההלוואות, האשה ביקשה צווי הסרת חיסיון שונים וכן לפנות לגורמים שונים כדי לאתר זכויות האיש וכל בקשותיה נעתרו תוך שבית המשפט נותן כנגד צדדי ג' צווים שונים לגילוי כל המידע אודות זכויות האיש. בסופו של יום הודיע ב"כ האשה כי לא נמצאו זכויות מעבר לאלו שנסקרו ונבחנו בחוות דעת אקטוארית.

46.6. האשה אינה חולקת לפיכך על חוות הדעת של המומחה בתחום האקטואריה, אך לשיטתה מדובר במקרה מובהק שיש לחייב היוון זכויות ולא לקבוע כי ייעשה איזון רק במועד הבשלת ופירעון הזכויות אצל צדדי ג'. עוד טוענת היא כי על הנתבע להשיב לה 2 תשלומי החזרי משכנתא ששולמו מחשבון הבנק שמנוהל על ידה מאחורי גבה בהוראה של התובע וכן תשלומי ארנונה ששילמה ביתר.

46.7. עוד עותרת האשה לפסיקת נכסי קריירה. היא טוענת כי היא בן הזוג הביתי ואילו האיש הוא בן הזוג הקרייריסט. לדבריה הקדישה את חייה במהלך הנישואין לבית ולגידול הבנות ואילו האיש באותו פרק זמן התפתח במקום עבודתו וכך הגיע לשכר גבוה פי 3 ממנה. האשה לא נקבה בסיכומיה בסכומים שהאיש אמור לשלם לה לפי שיטתה באם ייקבע שאכן יש לשפותה בגין הפרשי השתכרות בין הצדדים.

47. טענות האיש בתביעה לאיזון משאבים :

47.1. האיש מעוניין לפרק שיתוף לאלתר בבית הצדדים. לדבריו אין כל מניעה שירכוש את זכויות האשה בדירה והוא יכול, מסוגל ונכון לעשות כן על בסיס חוות הדעת השמאית. לדבריו, השעיית הפירוק מנציחה את השיתוף בין הצדדים ולא מאפשרת להיפרד כלכלית באופן סופי. האיש מוסיף, כי יש לו זכות חוקתית לפרק שיתוף לזכות בקניינו.

47.2. לדבריו הוא גר תקופה ארוכה מחוץ לביתו ונושא ב-70% מהוצאות החזקת הדירה וגם זו סיבה המצדיקה לאפשר לו לממש זכות קדימה. הוא סבור שזה פתרון שמיטיב גם עם האשה שכן היא תקבל סכום כסף לא מבוטל מצד אחד ותהיה זכאית לשכור דירה בקיבוץ מכוח חברותה בקיבוץ.

47.3. הנתבע מתנגד מכל וכל להיוון זכויות סוציאליות באופן שיידרש לשלם כבר היום לאשה את ההפרש בין הזכויות של הצדדים. לדבריו, ממילא מצבו הכלכלי קשה, הוא יידרש ליטול הלוואת משכנתא בנטל שכזה. האיש טוען כי היוון זכויות הוא חריג וכי דרך המלך היא לאזן זכויות לפי מועד הבשלתן, כאשר לאחר חקיקת

חוק חלקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ד – 2014 האיזון נעשה באופן פשוט וזכויותיה של האשה מובטחות. לדבריו בעקבות תחולת חוק זה על מקרה זה, יש עדיפות לאיזון דחוי על פני היוון זכויות. האיש מוסיף כי לא מדובר במקרה עם נסיבות מיוחדות המצדיקות כפיית היוון זכויות בניגוד לרצונו ועל כן, אין כל סיבה שלא לבחור באיזון במועד הבשלת הזכויות.

47.4. הנתבע טוען, כי מלבד האמור בחוות דעתו של המומחה האקטואר, ישנם סכומים נוספים שיש לאזן בין הצדדים; הוא טוען כי על האשה להעביר 2,687 ₪ לחשבון המשותף שכן העבירה רק 15000 ₪ ולא כפי שנקבע בהחלטה שיפוטית. כן טוען האיש כי על האשה לשלם מחצית מתשלומי הלוואת משכנתא שנשא בהן לבדו מאז ינואר 2021 ועד אוקטובר 2021 בשיעור כולל של 13,500 ₪. כן טוען כי יש לחייב האשה בתשלום הוצאות אקטואר לפי החלטה שיפוטית ונוכח עיכוב האשה את ההכרעה בהליך זה באמצעות שאלות ההבהרה.

47.5. באשר לעתירת האשה להפרשי השתכרות טוען האיש כי גם אם יש פערי השתכרות, לא הוכח כל הקרבה או ויתור של האשה על הקריירה או ההתפתחות המקצועית שלה ולכן דין הטענה להידחות. לדבריו לאשה תואר בהוראת ... והיא ויתרה על הצעות רבות, לא בשל היותה בן זוג ביתי אלא בשל עצלנותה.

דיון והכרעה בתביעה לאיזון משאבים :

48. איזון משאבים בין בני זוג שנישאו לאחר שנת 1974 נערך על פי הוראות [חוק יחסי ממון](#) [בין בני זוג](#) התשל"ג – 1973 (להלן "חוק יחסי ממון").

49. העיקרון שקובע [חוק יחסי ממון](#) הוא ככלל איזון שוויוני של כל נכסי הצדדים אשר נצברו במהלך הנישואין ועד למועד שבו הפסיקו לחיות בשיתוף כלכלי או עד לפקיעת הנישואין. משמעות איזון המשאבים הינה עריכת שומה של נכסי כל אחד מבני הזוג, ניכוי החובות הנובעים מהם ולקבוע את מחצית ההפרש ואת האופן שהיא תשולם מצד אחד למשנהו (ראו [סעיף 6\(א\) לחוק יחסי ממון](#)).

50. אם בני הזוג אינם מצליחים להגיע להסכמה בדבר אופן עריכת איזון המשאבים, הרי שאז נתון הדבר לשיקול דעתו של בית המשפט לענייני משפחה אשר אמור לעשות כן בהתחשב בנסיבות העניין וכן יקבע מועדי הביצוע, הבטחתו ושאר תנאיו. בית המשפט אמור להתחשב בכל הנסיבות הקשורות במצבו הכלכלי של כל אחד מבני הזוג ובטובת ילדיהם הקטינים ובאופן שימנע גרימת אבדן פרנסה באופן סביר, פגיעה בזכויות צבורות ופגיעה ברווחת הילדים הקטינים (ראו: [סעיף 6\(ד\) לחוק יחסי ממון](#)). הפסיקה קובעת כי הליך איזון המשאבים כולל מספר שלבים אשר עיקרם: קביעת מועד הקרע, קביעת כלל נכסי בני הזוג אותם יש לאזן, איזון הנכסים ע"י הערכת שווים וחלוקת הפער שבין ערך נכסי בן הזוג האחד לערכם של נכסי בן הזוג השני ([עמ"ש \(מרכז\) 1976-09-17 י.צ. נ' ש.ס.צ.](#) 13/9/2018, נבו).

51. בעניין כושר ההשתכרות של הצדדים, הרי שהוא לא מוגדר כ"נכס" [בסעיף 5 לחוק יחסי ממון](#) אלא שיקול שיכול להשפיע על עריכת איזון שאינו שוויוני מכוח [סעיף 8\(2\) לחוק יחסי ממון](#) (ראו: [עמ"ש \(מחוזי-ת"א\) 25798-02-21 פלוני נ' פלוני](#) [פורסם בנבו]; [עמ"ש 64963-04-21 פלוני נ' פלוני](#) (23/2/2022, נבו); [עמ"ש \(מרכז\) 56634-06-20 פלוני נ' פלוני](#) (15/2/21, נבו).

52. בסופו של יום, איזון המשאבים מכוח [חוק יחסי ממון](#) אמור ליצור איזון כלכלי בין בני הזוג המתגרשים ולצמצם חוסר השוויון שגלום ביחסיהם. שימוש [בסעיף 8\(2\) לחוק יחסי ממון](#) (כפי שמבקשת האשה במקרה זה כי יעשה), משמש פתח להעניק יותר מאשר שווי מחצית הרכוש לצד הנזקק תוך התחשבות בשיקולים כלכליים ואחרים והוא נועד למנוע תוצאה בלתי שוויונית ושאינה צודקת ולאפשר שוויון הזדמנויות מהותי לבן הזוג "החלש" (ראו: [בג"צ 2533/11 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים](#) (26/10/2011, נבו)). אין חולק שרק בנסיבות חריגות נעשה שימוש [בסעיף 8\(2\) לחוק יחסי ממון](#) ולא מדובר בשימוש שבשגרה.

53. בכל הנוגע לאיזון מהוון של זכויות סוציאליות ופנסיוניות, הקו הרווח בפסיקה הוא כגישת האיש, קרי לא לכופ הוון זכויות מקום שאחד מבני הזוג מתנגד לכך (ראו קביעות וסקירת בית המשפט המחוזי בחיפה את פסיקת הערכאות הדיוניות ובתי הדין הרבניים [בעמ"ש \(מחוזי – חיפה\) 8952-03-20 פלוני נ' אלמוני](#) (16/6/2020, נבו); [תמ"ש \(יר'\) 69984-11-16 פ.ב. נ' מ.ב.](#) (11/2/2018, נבו) [תלה"מ \(חיפה\) 56840-05-18 א.ב. נ' י.ב.](#) (12/5/2020, נבו)). [עם זאת, ישנם יוצאים מן הכלל](#) (ראו: [י. גייפמן "זכויות פנסיה ונכסי פרישה אחרים – כנכסים בני חלוקה או בני איזון בין בני זוג"](#), הפרקליט מא (א-ב), בעמ' 124-125).

54. יוצאים מן הכלל כשם כן הם, יופעלו רק במקרים חריגים. ומהו "מקרה חריג"? מקרה חריג יכול להיות מקום שהצדדים מסרו הסכמה להיוון זכויות, או מקום שבו זוג אחד הינו עתיר נכסים ובה בשעה בן הזוג האחר נתון בקשיים כספיים חמורים ונזקק לכסף למחייתו (ראו: גייפמן במאמרו בעמ' 124-125). במקרה אחר נקבע, כי פער משמעותי מבחינת הזמן שנותר לצד אחד להבשלת זכויותיו הפנסיוניות לעומת הצד האחר יכול להצדיק הוון זכויות (ראו הפסיקה לעיל).

55. על כל אלה אוסיף חריג אחר במקרה שבו חובות הצדדים והתחייבויותיהם עולים, דומים או שווי ערך לשווי זכויות הסוציאליות בערך מהוון. כידוע, אחד החסרונות של כפיית הוון זכויות היא העובדה שהדבר מצריך לשריין מקורות כספיים נזילים למימוש פתרון ההיוון וביצוע התשלומים לצד האחר. ברם, במקרה שבו במסגרת איזון המשאבים אמורים הצדדים להעביר ו/או לשלם כספים האחד למשנהו בשווי המגיע להם מהצד האחר בגין זכויות סוציאליות ופנסיוניות בשווי מהוון, אין כל סיבה שלא לבצע את חיתוך הקשר הכלכלי במועד איזון המשאבים ולא במועד דחוי. במקרה שכזה נראה כי הניתוק

הכלכלי באמצעות קיזוז הפרש היוון הזכויות הסוציאליות מההתחייבויות עדיף משמעותית על פני איזון מיידי של החובות ורישום הערות אצל גורמים משלמים לפי חוק חלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו.

56. בנוסף, דומני כי פתרון אחר, שבו בני זוג מתחשבים או מתאזנים ביניהם רק בחובות שהם דומים בהיקפם לזכויות, לא עושה עמם צדק. זאת ועוד, כאשר מדובר באיזון בין זוג "חלש" לבין זוג "חזק" מבחינה כלכלית (המשתכר שכר גבוה יותר וגם יכול לרכוש זכויות בדירת המגורים), הטלת תשלום חובות בלבד על בן הזוג החלש ללא שמקוזזים מהם הפרשי זכויות סוציאליות/פנסיוניות בערך מהוון, גורם הלכה למעשה לפגיעה כלכלית חמורה יותר באותו זוג חלש.

57. קל וחומר כאשר מדובר על איזון משאבים שבמסגרתו הצד שאמור לשלם לצד האחר הפרשי היוון זכויות סוציאליות ופנסיוניות ממילא ממחזר הלוואת משכנתא כדי לרכוש זכויותיו של הצד האחר בדירה וכך יכול לעשות שימוש במנוף פיננסי שמקל עליו מבחינה תזרימית לסיים האיזון הכולל בשלב פסק הדין ולהמשיך להיות הבעלים הבלעדי של כל זכויותיו הפנסיוניות ללא צורך ברישום הערות או פגיעה בהן ותוך שמירת הגמישות הפיננסית הנדרשת לו בעתיד לעשות שינויים מתאימים מול קרנות הפנסיה ו/או הביטוחים בהם נחסכים כספיו או נצברות זכויותיו. משמעות דברים אלה הינה כי מקום שנערך איזון משאבים כולל ובפרט במקרה שבו מתבצע פירוק שיתוף בדירה באמצעות מימוש זכות קדימה על ידי אחד מבני הזוג וחלופת היוון זכויות פנסיוניות אל מול חובות (ככל שיש) היא בסכום נמוך יחסית (עד כ-100,000 ₪) יש לשקול ביתר חיוב אפשרות כפיית ההיוון.

58. מבחינה משפטית ההצדקה בנסיבות מסוג אלו הנזכרות לעיל לכפות היוון זכויות פנסיוניות וסוציאליות והתחשבות לגביהן עם החובות המשותפים היא מכוח [סעיף 6\(ד\)\(3\)](#) והן מכוח [סעיף 2\(8\)](#) [לחוק יחסי ממון](#).

59. עוד יש לציין כי בהיוון זכויות סוציאליות יש יתרון לצד החוסך מבחינת גמישות ניהול וטיפול בכספי השקעותיו. כך, אם ירצה לערוך שינויים מול קרן הפנסיה שלו, לשעבד אותה או לשנות מבנה ההשקעות הביטוחיות של כספיו לא יידרש להסכמה של הצד שכנגד. מכאן שנקיטה בגישה זו מועילה גם לצד "החזק" מקום שאין חשש כי הטלת חובת היוון הפרשי הזכויות תקשה עליו כלכלית יתר על המידה. יתרון זה הוא כמובן דו כיווני בין הצדדים.

60. לאחר שפורטו הוראות הדין והפסיקה לעניין האופן שבו יש לערוך הסדר איזון משאבים נידרש לנסיבות הפרטניות של מקרה זה.

סוגיית פירוק השיתוף בבית ושאלת עיכובו :

לא ניתן נכון להיום לפרק שיתוף בבית באמצעות מכירה לצד ג':

61. הבית בנוי על מקרקעין של הקיבוץ. הצדדים חתמו מול הקיבוץ על "הסכם שיוך" ביום 29/11/2017. הסכם השיוך קובע כי עד להשלמת הליך השיוך ורישום הזכויות על שם הצדדים לא ניתן למכור את הזכויות במגרש או בבית המגורים. נכון להיום, הליך השיוך מצוי בשלבים מתקדמים אך טרם הסתיים (מזה שנה וחצי נאמר על ידי גורמי הקיבוץ שהליך זה יסתיים תוך מספר חודשים והדבר לא מסתיים).

62. לבקשת בית המשפט לברר אם בוצעו עסקאות של מכירת בתים/דירות כמו זו של הצדדים הודיע ב"כ הקיבוץ בכתב לבית המשפט, כי לא בוצעו עסקאות כלשהן של מכירת זכויות של צדדים שבנו בתיהם במקרקעי הקיבוץ כפי שעשו בני הזוג כאן.

63. זאת ועוד, ביום 2/2/2022 הודיע ב"כ הקיבוץ, כי לא ניתן לדעת בדיוק מתי יסתיים הליך השיוך אך יש להניח כי הדבר לא יקרה לפני סוף 2022 (ראו הודעת הקיבוץ מיום 2/2/2022 וראו גם תשובת השמאי מיום 13/1/2022).

64. יחד עם כל זאת, אין חולק, כי עוד בטרם יושלם הליך רישום הזכויות על שם הצדדים מכוח הליך השיוך, קיימת אפשרות להעביר זכויות בין בני הזוג לבין עצמם על פי פסק דין או בהסדר שייקבע ביניהם (ראו הודעת ב"כ הקיבוץ מיום 1/11/2021).

65. יודגש, כי במקרה של העברת זכויות בין בני הזוג לבין עצמם, עלולה החברות בקיבוץ של הצד שאינו בעלים של הבית לפקוע (ראו הודעת ב"כ הקיבוץ מיום 9/11/2021).

66. האשה מודה במהלך ההליך מתחילתו כי אין ולא יהיה ביכולתה לרכוש זכויותיו של האיש בדירה (למרות שניתנו לה מספר הזדמנויות וארכות לבחון אפשרות זו).

67. האיש טוען מצדו ואף זאת מתחילת ההליך, כי הוא מעוניין ויש ביכולתו לרכוש זכויות האשה בדירה לפי חוות הדעת השמאית והוא מבקש לעשות כן ולאחר.

68. יש לזכור כי התביעה לאיזון משאבים ולפירוק השיתוף, היא תביעה שהאשה הגישה והיא מעולם לא תוקנה או שונתה על ידה (גם לאחר שבית המשפט העיר על כך במספר החלטות שיפוטיות קודמות). הסעד המבוקש בכתב התביעה שהגישה האשה הינו פירוק שיתוף בבית בין באמצעות מכירתו לצד ג' ובין אם בתשלום **מחצית שוויו** לנתבע לפי הערכת שמאי (ראו סעיפים 38, 55 לא כתב התביעה). אלא שכאמור, לאחר הגשת התביעה הודיעה האשה מספר פעמים, כאמור, כי אין ביכולתה לעמוד ברכישת חלקו וזכויותיו של האיש בדירה.

69. ברור שהזכות למימוש זכות קדימה בעת פירוק השיתוף אינה נתונה רק לאשה אלא גם לאיש. בהקשר זה חלה הוראת [סעיף 101 לחוק המקרקעין](#) התשכ"ט – 1969 הקובעת:

"מקרקעין שהם בבעלות משותפת של בני זוג, והם משק חקלאי או בית עסק המתנהלים על ידיהם במשותף או דירה המשמשת להם מגורים, לא יהיה בן זוג זכאי להעביר חלקו לאחר אלא אם הציע אותו תחילה לבן-זוגו."

70. נראה כי הוראה זו של זכות קדימה חלה גם במקרה דנן, בו אין כל אפשרות מעשית נכון להיום למכור את הבית לצדדי ג' ואין מועד חזוי מדויק שבו הדבר יתאפשר.

פירוק שיתוף בעת הזו יפגע ויחמיר עוד יותר את מצבן הרגשי של הקטינות:

71. מכאן ברור שבמסגרת התביעה הנוכחית, מקום שהאשה מצהירה שאינה יכולה לרכוש זכויות האיש בבית, **לכאורה** אין כל מניעה או סיבה מוצדקת מדוע האיש לא יעשה כן, יממש זכות קדימה ויהפוך להיות הבעלים של הזכויות בבית במלואן.

72. 'לכאורה' נאמר, משום שיש סיבה מוצדקת שמכוחה עשוי בית המשפט לעכב את פירוק השיתוף והיא **הגנה על טובת הבנות הקטינות ודאגה לרווחתן**. מקרה זה שלפני הוא ייחודי. מדובר בקטינות הקשורות לבית ולקיבוץ בו גדלו. הבנות הצהירו כי לא יגורו עם אביהן ככל שירכוש את זכויות אמן בדירה. במקרה שכזה ולאור המתיחות והיחסים העכורים בין האב לבין בנותיו (האב הורחק מהקיבוץ בצו הגנה והכפיש האם ובייש הקטינות בקבוצת ווטס אפ קהילתית) וכאשר מדובר ביישוב קטן ובקהילה סגורה, הרי שככל שיפורק השיתוף, האשה והקטינות אף ככל הנראה תיאלצנה לעזוב את הקיבוץ ליישוב סמוך אחר. לכך יש השפעה דרמטית על טובת ורווחת הבנות ובפרט על הבת הצעירה שזכור לי היטב כיצד מיררה בבכי בפניי במפגש ביחידת הסיוע על רקע חששה כי זה התסריט שהולך להתגשם. הן בתסקיר הסעד והן בדיווחי אפטרופוסית לדין עלה עד כמה הקטינה קשורה לבית עצמו, מסתגרת בו וחוששת מפני האפשרות שתידרש לפנותו. מנגד יש להדגיש כי טענת האב שהוא מבקש לרכוש את הזכויות בדירה "עבור הבנות", הינה אמירה חסרת בסיס ואחיזה במציאות. נכון להיום האב מורחק מבנותיו ואף שלח הודעת נאצה לבת הצעירה תוך שדרש ממנה להתפנות בהקדם מהדירה (מסרון מיום 3/2/2022 שצוין בסיכומי האשה). שתי הבנות חבולות מסכסוך הגירושין ולא נראית באופק קונסטלציה שבה הקטינות ישהו עם האב בדירה זו בזמני שהות נרחבים כולל לינה לאחר סיום הסכסוך. חשוב להדגיש, לא מדובר בהסתה של האם או בחשש לניכור הורי. מדובר במקרה שבו אב פוגע בעצמו בקשר שלו עם בנותיו, מערבן בסכסוך, מגדפן ופוגע בהם במישורים שונים ללא תובנה של ממש לחומרת מעשיו על ההבחנה בין ניכור הורי לסרבנות קשר מטעמים אחרים ראו **בעמ"ש (מחוזי ת"א) 51782-01-20 ע.ע. נ' ש.א.** (7/6/2020, נבו) שם נאמר:

"סרבנות קשר לא נוצרת בהכרח עקב ניכור הורי. לעיתים קטין עובר חוויה טראומטית של התעללות או הזנחה קשה או אלימות פיזית או מינית

שגורמת לו לסרב לכל קשר עם אחד מהוריו. במקרה כזה הסיבה לסרבנות הקשר לא קשורה להסתה של אחד ההורים אלא נעוצה ביחסו הפוגעני של ההורה כלפי הילד."

73. על כן ומשזו תמונת המצב, הפכתי כל אבן וניסיתי כל דרך לדבר אל לבו של האיש, לנסות לשכנעו להגיע להסכמה בדבר עיכוב של פירוק השיתוף למשך פרק זמן של מספר שנים עד אשר הבת הצעירה תבגר תוך שהדבר ימצא ביטוי במזונות מופחתים (וללא רכיב מדור) ותוך שהאם נושאת במלוא הלוואת המשכנתא או חלק ניכר ממנה, אך כל נסיונותי אלו כשלו. אין לי ספק, כי מבחינת מערכת היחסים של האיש עם בנותיו הקטינות הוא עושה צעד שאך פוגע עוד יותר במערכת היחסים עמהן ויתפרש על ידן כבלתי מתחשב בעליל. הדברים הוסברו לאיש מספר פעמים והוא בשלו, עומד על מימוש זכות הקניין והזכות לפרק שיתוף בקניין.

המתח בין זכות הקניין של הורה מול אינטרס הגנת רווחתם של ילדים בפירוק שיתוף:

74. באין הסכמה של האיש לעכב ביצוע פירוק השיתוף עלי להידרש למתח שנוצר בין עמידתו על מימוש זכות הקניין שלו אל מול החשש לפגיעה בטובת ורווחת הקטינות תוך שאני תוהה (ומציע) האם וכיצד ניתן ליישב את המתח האמור ולאזן בין האינטרסים באופן ראוי.

75. זכויות הצדדים בדירה, בין אם זכויות אובליגטוריות ובין אם זכויות קנייניות נחשבות הן לזכויות קניין והן מוגנות [בסעיף 3](#) לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו. נהוג לראות גם בזכות לפירוק שיתוף כזכות קניינית או משום הגנה ומימוש של הזכות הקניינית.

76. המלומד ויסמן מגדיר פגיעה בקניין לצורך [סעיף 3](#) לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו ככזו מקום שמבחינה כלכלית יש לאדם, לאחר המעשה הפוגע, פחות משהיה לו לפני (יהושע וייסמן ההגנה החוקתית לקניין, **הפרקליט** מב(ב) תשנ"ה – תשנ"ו, 258, בעמ' 271). אין לי כל ספק שעכוב פירוק השיתוף או קביעה כי האשה תהיה בעלת זכות שימוש בלעדית בבית יחד עם הבנות למרות שהאיש יממש זכות קדימה וירכוש את זכויותיה בו, תהווה פגיעה בקניין האיש. אלא שזכות הקניין, אינה עומדת בחלל ריק ואינה מתעלה ומאפילה על כל זכות אחרת. גם זכות זו היא זכות יחסית שניתן לפגוע בה באמצעות חוק שנועד לתכלית ראויה והולם את ערכי המדינה כיהודית ודמוקרטית (סעיף ההגבלה – [8](#) בחוק היסוד כבוד האדם וחירותו). כפי שאראה להלן, קיים גם קיים חוק שמכוחו ניתן לפגוע בזכות זו ולערך את האיזון הראוי, הלוא הוא [חוק יחסי ממון בין בני זוג](#) התשל"ג - 1973.

77. תיקון מס' 4 [לחוק יחסי ממון](#) הוסיף שני סעיפים מרכזיים המגנים על טובת ורווחת ילדים במסגרת איזון משאבים: [סעיף 6\(ד\)4](#) [לחוק יחסי ממון בין בני זוג](#) התשל"ג - 1973 [וסעיף 6א'](#) לחוק יחסי ממון ואביא כעת לשון סעיפים אלה כדי שניתן יהיה להבין

ולתתשם עד כמה הם משמעותיים בהבניית שיקול דעתו השיפוטי של בית המשפט
בתביעות לאיזון משאבים בכלל ולפירוק שיתוף בדירת מגורים בפרט:

- 6" (ג) באין הסכמה בין בני הזוג בשאלה מה מגיע מהאחד לשני או
באיזו דרך יבוצע האיזון, יחליט בית המשפט או בית הדין לפי
הנסיבות, ורשאי הא לקבוע מועדי הביצוע, הבטחתו ושאר תנאים,
לרבות תוספת ריבית במקרה של ארכה או סילוק בשיעורים.
(ד) בהחלטתו לפי סעיף קטן (ג) יתחשב בית-המשפט או בית-הדין
בכל הנסיבות הקשורות במצבו הכלכלי של כל אחד מבני הזוג
ובטובת ילדיהם הקטינים, ובאופן שימנע ככל האפשר –
(1) גרימת אובדן מקור פרנסה סבירה לאחד מבני הזוג;
(2) הפסקת קיומו או פגיעה בהמשך תפקודו התקין של תאגיד או
של מקום עבודה אחר;
(3) פגיעה בצבירת הזכויות הסוציאליות של אחד מבני הזוג;
(4) **פגיעה ברווחת ילדי בני הזוג הקטינים**.

77.1. 6א. ראה בית המשפט או בית הדין כי לצורך ביצוע איזון
המשאבים יש למכור דירה המשמשת למגורי בני הזוג או למגורי ילדי בני
הזוג הקטינים **ובן הזוג המחזיק בהם, לא יורה על ביצוע המכירה והיא
תעוכב, כל עוד לא נוכח בית המשפט או בית הדין כי לילדי בני הזוג
הקטינים ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו, נמצא הסדר מגורים אחר
המתאים לצורכיהם, לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים
לצורכיהם, לתקופה שיקבע.**

עיכוב ביצוע פירוק שיתוף עד למציאת דיור חלוף המתאים לילדים:

77. הוראת [סעיף 6א'](#) דומה בניסוחה [לסעיף 40א'](#) [לחוק המקרקעין](#) התשכ"ט – 1969 [ולסעיף 10א'](#) [לחוק המיטלטלין](#) התשל"א – 1971. [סעיף 6א'](#) [לחוק יחסי ממון](#) הוסף במסגרת תיקון 4 למרות קיומם של סעיפים זהים [בחוק המיטלטלין](#) והמקרקעין מהטעם שההסדרים הקבועים בדינים האזרחיים הכלליים חלים על מקרים שבהם מוגשת תביעה לפירוק שיתוף מכוח אותם דינים (קרי תביעה קניינית). למשל תביעה מכוח [חוק המיטלטלין](#) או [חוק המקרקעין](#), לפירוק שיתוף במקרקעין הרשומים של שם שני בין בני זוג ללא כל סעד רכושי אחר. ברם מקום שמוגשת תביעה לאיזון משאבים בין בני זוג ובגדרה יש עתירה לפירוק שיתוף בדירת המגורים, כאן התביעה אינה קניינית ואינה מכוח [חוק המקרקעין](#) או המיטלטלין אלא מוגשת מכוח [חוק יחסי ממון בין בני זוג](#) ולכן נדרש המחוקק להוסיף במפורש הסדר של עיכוב פירוק השיתוף בדירת בני הזוג במסגרת תביעה לאיזון משאבים (ראו ליפשיץ לעיל בעמ' 306).

שיקול טובת הילד במסגרת איזון המשאבים הכללי (לאו דווקא ביחס לדירת מגורים):

78. [סעיף 6\(ד\)4](#) מנחה את בית המשפט להתחשב בטובת הילדים ורווחתם במסגרת הסדר איזון המשאבים. בדברי ההסבר לחוק לסעיף זה בתיקון מס' 4 [לחוק יחסי ממון](#) נרשם כי במדינות מערביות אחרות נקבע עיקרון טובת הילד כשיקול מרכזי בהליכי פירוק הרכוש המשותף בין ההורים, מתוך ההכרה בכך שהילד הוא נפגע מרכזי מפירוק הקשר המשפחתי (ה"ח הכנסת 163, כ"ג בתמוז התשס"ז 9/7/2007 בעמ' 243).

79. ההצדקה להתחשבות בטובתם של ילדים תוך פגיעה בזכויות הורים (לאו דווקא זכויות קנין) הוכרה כערך ואינטרס חשוב גם בפסיקה עת נקבע:

"...כאשר מביאים אנו, כהורים, ילדים לעולם, 'מוותרים' אנו על זכויות רבות – נשללת מאיתנו פרטיות, חופש מסויים, שלוה מסויימת, זוכים אנו בהנאות רבות; הויתור הינו מודע, כחלק מאחריותנו ההורית, יכולת היקום וניהול החיים לא נשללים אוטומטית, אלא שכפופים הם לטובת הקטין..." (תמ"ש (קריית) 3461/05 פלונית נ' פלוני (14/8/2008, נבו); (תמ"ש (קריית) 10428-03-10 פלונית נ' אלמוני (25/5/2013, נבו)).

80. גירושין מהווים משבר קשה ומתמשך עבור הילדים משום שהם מערערים את המערכת המשפחתית שאמורה לספק להם את צרכיהם הנפשיים והרגשיים ולהעניק להם תחושת תמיכה, הגנה ובטחון. גירושין מהווים תהליך מתמשך המערב שורה של גורמי לחץ עבור הילדים שעלולים להשפיע עליהם לאורך שנים (ראו רחל לוי-שיף "השפעות קצרות וארוגות טווח של גירושין על ילדים" פסיכואקטואליה, אפריל 2018, עמ' 15 להלן "לוי שיף"). בשל התמשכות השפעותיו השליליות של הליך הגירושין, הרי שהוא מהווה גורם טראומטי עבורם, טראומה שמהדהדת גם אל בגרותם (ראוי לוי שיף לעיל, שם).

81. תצפיות קליניות וממצאי מחקר עדכניים מגלים שגירושין הם בגדר אירוע טראומטי בעל השפעות חמורות על ילדים. יש שהשוו תגובות ילדים שהוריהם התגרשו לתגובות פוסט טראומטיות של ילדים שהיו עדים לרצח אחד מהוריהם. חוקרים הופתעו לגלות דמיון בין תגובות ילדים שאחד מהוריהם נרצח לבין תגובות ילדים שעברו חוויות קשות מאוד בעקבות גירושין. אישור לתצפיות קליניות אלו נמצא במחקרי גירושין עדכניים המראים כי מיד אחרי הגירושין מגיבים ילדים בהתאם לתסמונת PTSD הבאה לביטוי בתגובות שונות כגון דכאון, חרדה, פסימיות, אשמה, היזכרות טורדנית תכופה באירועים הטראומטיים (סולי דרימן "טראומת הגירושין - דרכי התמודדות של נשים וילדים" חברה ורווחה ט(1) 279, 281 (1988)).

82. עד כה הראינו כיצד הגירושין הם גורם טראומטי בקרב ילדים. על המבוגרים האחראים (הורים, מטפלים ובתי המשפט) לעשות כל שלאל ידם כדי לאפשר הסתגלות מהירה וחיונית של הילדים למצב שנכפה עליהם. ברם, מעבר לטראומת הגירושין, על פי מודל גורמי הלחץ המצטברים, נסיבות הגירושין טומנות בחובן גם אירועים מלחיצים נוספים שהם בעלי פוטנציאל להשפעות שליליות ארוכות טווח על הסתגלותו של הילד, עד כדי הימצאות במתח כרוני! כאן יש ליתן את הדעת על הפגיעה במצב הכלכלי של ההורים, לא רק מבחינה כספית אלא גם מבחינת תנאי המחיה והמגורים. לא אחת מלווים את הפגיעה הכלכלית אירועים כגון מעברי דירה או שינויי בתי ספר ולעתים מדובר לא במעבר יחיד, אלא במספר מעברים תכופים עימם הילד צריך להתמודד. כל מעבר שכזה משמעותו עבור הילד ניתוק מסביבתו המוכרת, מחברים, שכנים, מורים או דמויות בוגרות תומכות. שינויים אלה מהווים עבורו אובדנים נוספים וגוררים תחושות חוסר אונים ואיבוד שליטה ופוגעים בתהליכי ההסתגלות שלו. במובן זה פירוק המשפחה נתפס

כאיום על זהותו הקודמת של הילד ועל כל הווייתו ועל כן מעורר חרדה עצומה. **נמצא שמעבר דירה המקושר לגירושין עלול להיות עבור הילד קשה ואף טראומטי יותר מעצם הפרידה בין ההורים** (ראו לוי שיף בעמ' 23 וההפניות במאמרה).

83. הדברים האמורים מהמחקר הפסיכולוגי מבהירים היטב מדוע מדינות מערביות אחרות קבעו את עיקרון טובת הילד כשיקול מרכזי בהליכי איזון משאבים ברכושם של ההורים מתוך הכרה שהילד הוא הנפגע העיקרי מהליך הגירושין ולא כל שכן פירוק שיתוף בדירה בה חי רובן ככל שנות חייו.

84. אין לי ספק לפיכך, למקרא דברי ההסבר של הצעת תיקון מס' 4 **לחוק יחסי ממון** כי **סעיף 6(ד)4 בא להוסיף על הוראות הנוגעות לעיכוב פירוק שיתוף בדירת מגורים לצרכי הבטחת סידור מדור "לקטינים ולבן זוג המחזיק בהם" אשר נקבעו בהוראות חוק המקרקעין והמיטלטלין (דברי ההסבר אף מציינים זאת במפורש). כלומר חוק יחסי ממון מנחה את בית המשפט להיזהר במתן הכרעות שעלולות להסב נזק לילדים קטינים ולמעשה התיקון לאותו חוק מבוסס על מחקרים ועל בחירות של שיטות משפט מערביות להציב את אינטרס ורווחת הילד כשיקול רלבנטי במסגרת איזון המשאבים בין ההורים (ראו דברי ההסבר לתיקון מס' 4 לחוק יחסי ממון). מכל מקום, הימצאותם של **סעיף 6א' 6(ד)4 בחוק יחסי ממון** מדגישה את מרכזיות ההתחשבות בטובת הילדים בעת איזון המשאבים בין הוריהם.**

85. **סעיף 6(ד)4** ממוקם במסגרת סעיף החיקוק המתייחס לאיזון המשאבים. המשמעות היא כי ההתחשבות בטובת ורווחת הילדים יכולה וצריכה להיעשות במסגרת איזון המשאבים הכללי ולא דווקא בסוגיית פירוק השיתוף בדירה (ביחס לפירוק השיתוף חל **סעיף 6א' לחוק יחסי ממון**). מצד שני, לא ניתן לומר שהוא לא יחול כלל על סוגיית פירוק השיתוף בדירה של ההורים. נהפוך, המקרים שבהם דירת הצדדים היא הנכס המרכזי, אותה גולת כותרת של המשאבים של המשפחה, הרי **סעיף 6א' יסדיר עניין סידור המדור החליפי במקרה של פירוק השיתוף בדירה, ברם סעיף 6(ד)4 יכול להתייחס לאופן עריכת האיזון בכלל המשאבים לרבות בעניין הדירה. רוצה לומר, כי מדובר בסעיף המקנה שיקול דעת רחב דיו כדי שיאפשר לבית המשפט לשקול הסדרים והתחשבות בטובת הקטינים באיזון המשאבים לרבות ובפרט בדירת המגורים אם מדובר בנכס היחיד או המרכזי של המשפחה. סעיף זה רחב יותר **מסעיף 6א' ומקנה שיקול דעת רחב לבית המשפט לבחון עיכוב משמעותי וממושך יותר מעבר לעיכוב פירוק שיתוף אך לשם הבטחת מדור זמני חליפי לקטינים ולהורה "המחזיק בהם".****

תחולת סעיפים 6א', 6(ד)4 לחוק יחסי ממון על דירת מגורים שבבעלות משותפת?

86. מקום שמדובר על תביעה לאיזון משאבים ופירוק שיתוף בדירת מגורים הרשומה על שם שני בני הזוג, קבעה הפסיקה (לרבות זו שניתנה לאחר תיקון 4 **לחוק יחסי ממון**), כי תביעה לפירוק שיתוף ככזו אינה מושתתת על חוק יחסי ממון אלא על הבעלות המשותפת בדירה שנרכשה על ידי הצדדים במשותף ורשומה על שם שניהם בחלקים

שווים. תביעה שכזו מוסדרת ב**חוק המקרקעין** התשכ"ט – 1969 ולא ב**חוק יחסי ממון** (ראו למשל סעיף 31 לפסק דינה של השופטת גאולה לוי ב**תמ"ש (באר שבע) 15300/09 מ.ז. נ' ב.ש.** (28/8/2012, נבו)).

87. גישה דומה בפסיקה ראתה ברישום הזכויות על שם שני הצדדים "כמעין הסכם ייחודי בכתב" העונה לתנאי דרישת **סעיף 5(א)(3) לחוק יחסי ממון** ומחריג אותו ממסת הנכסים בני האיוון וכפועל יוצא יש להחיל עליו את כללי הפירוק הרלבנטיים (מקרקעין או מיטלטלין בהתאמה). בנוסף, לא ניתן להחיל לגביו סמכויות מיוחדות של איוון לא שוויוני מכוח **סעיף 8** בחוק ועל כן ברור לטעמי גם שמכוח אותו הגיון לא ניתן להחיל עליו את הוראת **סעיף 6(ד)(4) לחוק המתייחסת לאיוון משאבים ונכסי איוון המשאבים** (ראו **עמ"ש (מחוזי-חיפה) 61008-06-13 נ.מ.א. נ' י.א.** (11/6/2014, נבו) בקשת רשות ערעור נדחתה ללא הבעת עמדה ביחס לקביעת כב' השופט ג'יוסי וראו **בע"מ 4480/14 פלונית נ' פלוני** (30/7/2014, נבו)).

88. חשוב להדגיש כי פסקי הדין האמורים ניתנו לפני כניסתו לתוקף של **תקנות בית המשפט לענייני משפחה (סדרי דין) התשפ"א – 2020**.

89. לטעמי, עת נדרש בית המשפט לאזן משאבים של בני זוג ועומדת על הפרק גם עתירה לפירוק שיתוף בדירת מגורים הרשומה על שם שני הצדדים, הרי שעל פירוק השיתוף באותה דירה יש להחיל את הוראות **חוק יחסי ממון**. גישתי זו מבוססת על מספר נימוקים:

89.1. **התייחסות שונה לנכס המקרקעין/דירה עלולה לעוות את הסדר איוון המשאבים:** ברובם המכריע של סכסוכי המשפחה, דירת הצדדים רשומה על שם שני הצדדים בחלקים שווים ואף מהווה את הנכס המרכזי והיקר ביותר של בני הזוג. הוצאת דירת המגורים מנכסי איוון המשאבים ומתוך קשת השיקולים שבית המשפט רשאי לשקול בעת עריכת האיוון מעקרת את כוחו וסמכותו של בית המשפט לענייני משפחה לערוך הסדרי איוון משאבים צודקים, הוגנים ושוויוניים בפן המהותי ובכך להקשות על מציאת פתרון המקדם את ערך השוויון בין בני הזוג ביציאה מהקשר.

89.2. **התייחסות נפרדת הרשומים על שם שני בנה"ז פוגעת בהרמוניה של הסדר איוון המשאבים:**

ההבחנה בין דירת מגורים או רכב הרשומים על שם הצדדים לבין נכסים אחרים שרשומים על שם שני הצדדים או אחד הצדדים היא הבחנה מלאכותית ולא ישימה. הרי בסופו של יום במסגרת הסדר איוון המשאבים ממילא נערכת התחשבות כוללת של כל נכסי הצדדים, בין אלה הרשומים על שמם בנפרד ובין אלה הרשומים על שמם במשותף (ראו גם **סעיפים 6 ו-9 לחוק יחסי ממון**). האם נראה אי פעם מקרה שבו לא הוחלו הוראות **חוק יחסי ממון בין בני זוג** על חשבוניות או חשבוניות בנק שנרשמו במשותף רק

בגלל הרישום האמור? ומה לגבי רכב שנרשם על שם שני בני הזוג? הרי גם לגבי נכסים אלה ניתן לומר שניתן להגיש תביעה לפירוק שיתוף מכוח [חוק המיטלטלין](#) או ההסדר הפרטני מול הבנק/משרד הרישוי (בהתאמה). מדוע יהא גורלם של נכסים אלה שונה מגורל הדירה?

שימוש בדינים האזרחיים והקנייניים הכלליים הקבועים ב[חוק המקרקעין](#) או ב[חוק המיטלטלין](#) (שהם צרים בהיקף האינטרסים עליהם הם מגנים להבדיל מ[חוק יחסי ממון](#) שכולל בתוכו מגוון שיקולים הנוגעים לענייני המשפחה, שוויון כלכלי, שוויון ביציאה מהקשר, צדק חלוקתי, טובת הילדים ועוד) ולא בהסדר איזון המשאבים ההוליסטי הקבוע בחוק יחסי ממון עלול לעוות את התוצאה של סיום הקשר הזוגי מבחינה רכושית וכלכלית ללא הצדקה של ממש וחמור מכך להחריף פגיעה בנפגעים העיקריים של הסכסוך הלוא הם הילדים.

89.3. הפן המעשי - מקום שנקבע איזון לא שוויוני בנכסים כרציונל בהכרעה השיפוטית ואין נכסים אחרים זולת הדירה לבצע את האיזון:

גם במישור המעשי ברור כי ככל שלבן זוג אחד מגיעים כספים מבן הזוג האחר בגין איזון יתר המשאבים הדבר נעשה בדרך כלל יחד עם התשלום בגין מימוש זכות הקדימה בדירת המגורים. אך מה ייעשה כאשר דירת המגורים היא הנכס החיובי היחיד של בני זוג בעוד כל יתר הנכסים שליליים (חובות). האם גם אז לא ניתן יהיה לשקול איזון לא שוויוני בנכס זה אף אם נמצאו נסיבות המצדיקות זאת?

89.4. שילוב טובת הילד כחלק מהשיקולים שבית המשפט צריך להתחשב בהם באיזון המשאבים אינו מתיישב עם התייחסות לדירה רק לפי דיני הקניין:

גישה דומה המצדיקה הפעלת שיקול דעת רחב יותר מכוח [חוק יחסי ממון](#) במסגרת תביעה לפירוק שיתוף בנכסים הרשומים על שם שני בני הזוג ובמיוחד בדירת המגורים מצאתי בדברי פרופ' ליפשיץ (עמ' 244-245 למאמרו) הקורא לעשות כן מתוך הגנה על ההקשר המשפחתי של הסכסוך. ליפשיץ רואה בשילוב עקרונות טובת הילד והגנה על רווחתו ב[חוק יחסי ממון](#) מכשיר שבאמצעותו יש לשקול לא רק עיכוב ביצוע של פירוק השיתוף לתקופה ממושכת מכפי שבתי המשפט נוהגים בדרך כלל, אלא מכשיר לשילוב שיקולים המביאים לאיזון אקוויטבילי מכוח [סעיף 28\(2\)](#) לחוק יחסי ממון במקרים המתאמים. לדבריו, רווחת הילדים עשויה להיות שיקול נוסף לסטייה מחלוקה שווה לטובת ההורה המטפל בילדים לאחר הגירושין (ראו שם בעמ' 309). הוא אף מרחיק לכת וטוען כי יש מקרים שנכון יהיה לשקול בהם "מדור ספציפי" לילדים ובן זוג שמחזיק בהם מתוך שיקולים פסיכולוגיים הנוגעים לרווחתם. הוא סבור שמכוח הוראת [סעיף 6\(ד\)\(4\) לחוק יחסי ממון](#) הדורשת להתחשב ברווחת הילדים של בני הזוג בעת קביעת הדרך למימוש איזון המשאבים. עוד הוא קורא לפרשנות מרחיבה של ההוראות הללו, שתאפשר לשלב שיקולי ילדים במסגרת חלוקת הרכוש. הוא ממליץ כי שיקולים פסיכולוגיים, הממוקדים בצורך ליציבות של ילדים להורים גרושים, יקנו לבתי המשפט במקרים המתאימים סמכות להעניק מעין סעד של "מדור ספציפי" שימנע את מכירתה

של דירת המגורים ויאפשר להורה המחזיק בילד להמשיך להתגורר בדירת המגורים לתקופה שתקבע גם לאחר איזון המשאבים והגירושין (עמ' 316 למאמרו של ליפשיץ). אני מקבל לחלוטין את דברי ליפשיץ המביא מחקרים שעסקו בהשפעות ארוכות הטווח של גירושין על ילדים ואשר עמדו על חשיבות היציבות בחייהם של ילדים למשפחות גרושות ועל הצורך של ילדים אלו להמשיך ולהתגורר בבית המגורים המשפחתי גם לאחר הגירושין. על רקע זה הוצגו בכמה ממדינות המערב רפורמות משפטיות שהעניקו להורה "המחזיק" בילד זכות מדור בבית המגורים גם לאחר הגירושין ללא קשר לשאלת הבעלות הקניינית (ראו ליפשיץ בעמ' 307 למאמרו וההפניות למחקרי עומק בעניין נזקי גירושין ומעבר מגורים על ילדים).

89.5. שילוב טובת הילד בשיקולי איזון המשאבים ופירוק השיתוף אמורה להוות תמריץ שלילי בפני העצמת הסכסוך על ידי ההורים:

על כך אני מוצא לנכון להוסיף, כי אימוץ גישה השמה את טובת הקטין במרכז גם במסגרת סכסוכים רכושיים בין ההורים עשויה לשמש תמרור אזהרה ותמריץ שלילי להורים להפוך את הסכסוך לעצים. ככל שסכסוך הגירושין יתנהל בעצימות גבוהה, כך הסיכוי של הילדים להסתגל לגירושין בהצלחה הינו קטן יותר (ראו בהקשר זה ממצאי המחקר של השפעות גירושין על רווחת הילדים:

Amato, P. R., & Keith, B. (1991). Parental divorce and the well-being of children: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 110(1), 26.

משכך, ההסתברות שפירוק שיתוף בדירת המגורים תקשה עליהם עוד יותר הופכת לגבוהה יותר. לכן מהלך זה של הצבת טובת הילדים במרכז וכשיקול רלבנטי בעת עריכת איזון המשאבים אמור להניע הורים להגיע להסכמות בשלבים מוקדמים, תוך שעליהם לדעת כי אם הסכסוך יתנהל בעצימות גבוהה הדבר עלול לעכב למשך פרק זמן משמעותי את פירוק השיתוף בבית.

אשר על כן, לגישתי המאמצת עיקרי גישת פרופ' ליפשיץ מהטעמים שהובאו במאמרו ומטעמים שהובאו לעיל, יוכלו גם יוכלו להיות נסיבות והצדקות לא רק לעיכוב משמעותי של פירוק השיתוף בדירת מגורים הרשומה על שם שני בני זוג בחלקים שווים ו/או עריכת הסדר פירוק שיתוף ייחודי בדירה שלא על פי רישום הזכויות בה, מכוח ההתחשבות בטובת וברוחת הילדים (מושגים שנזכרים **פעמיים בסעיף 6(ד) לחוק יחסי ממון**).

89.6. **תמרור אזהרה ומבט לעתיד:** עדיין סבורני שיש לסייג הדברים ולציין, כי מקום שזו אבן הנגף המרכזית בדרך ליישוב סכסוך המשפיע לרעה על הילדים, הרי שברירת המחדל עדיין צריכה להיות ברובם של המקרים חתירה לפירוק שיתוף מהיר בדירת מגורים של בני זוג. לסיום סכסוך משפטי בעצימות גבוהה השלכה וערב רב מבחינת טובת הילדים, לעתים ערך ותרומה לא פחות משמעותיים משאלת הישארותם של הילדים בדירה בה חיו עד למשבר. במסגרת שיקול הדעת השיפוטי, מחוייב בית המשפט לענייני משפחה לקחת בחשבון את ההשלכות האפשריות של יציאת ילדים מהבית בו גרו בשל משבר הגירושין על רווחתם. לעתים יהיה מקום לבחון עניין זה בנפרד באמצעות תסקיר סעד

או חוות דעת מומחה. ובמקרים ייחודיים דוגמת המקרה הנוכחי מקום שמתרשם בית המשפט כי פירוק השיתוף המידי בדירה עלול לפגוע קשות ברווחתן של קטינות ובמצבן הפסיכולוגי, יהיה מקום לשקול עיכוב משמעותי של הפירוק לא רק לצרכי הבטחת סידור מגורים חליפי אלא לתקופה ממושכת יותר שאינה קשורה רק במדור החליפי אלא מאפשרת החלמה והקלה על פצעייהן הנפשיים של הקטינות. הטעם של הגנה על טובת הילדים או בלשון אחר צמצום הנזקים הנגרמים להם גם כך בשל פרידת וגירושי ההורים צריכים להיבחן בכל מקרה ומקרה. אין בכך לומר כי אלה יכריעו ויצדיקו איזון לא שוויוני בתמורת הדירה, או עיכוב משמעותי של פירוק השיתוף בה. אך הם לא יכולים להיות "שיקולים שקופים" שלא מוצאים כל ביטוי בהכרעה השיפוטית בעת עריכת איזון המשאבים כאשר דירת המגורים המשותפת היא הנכס המרכזי של המשפחה.

89.7. שינוי בהתנהלות הדיונית של בתי המשפט לענייני משפחה :

בהתאם להוראות [חוק יחסי ממון](#) גם בעקבות כניסת התקנות לתוקף ואבאר : לכאורה, קודם התקנת התקנות לעיל, יכול היה בן זוג לעתור רק לפירוק שיתוף בנכס מסוים אם כך חפץ ללא עתירה לאיזון משאבים כולל ובית המשפט לא יכול היה למנוע זאת. הדין התיר מהלך שכזה. כעת שונים מעט הדברים בעקבות קביעת דרך התנהלות דיונית אחרת בהתאם לתקנות. [תקנה 15\(א\)\(1\) לתקנות בית המשפט לענייני משפחה \(סדרי דין\)](#) [התשפ"א – 2020](#) קובעת חובה על בעל דין המגיש תביעה לפירוק שיתוף לאחד את כל עילות התביעה והסעדים כלפי אותו נתבע בשל אותה מסכת עובדתית. **המשמעות המעשית של תקנה זו היא שאין לנקוט הליכים כפולים בעניינים רכשיים בין בני זוג.** מכאן שמקום שלמשל מוגשת תביעה של בן זוג לפרק שיתוף רק בנכס מקרקעין הרשום על שם שני הצדדים (לצרכי הדוגמה), הוא יהיה מנוע לכאורה מלהגיש תביעה נוספת לאיזון המשאבים. ההתנהלות הדיונית של בתי המשפט לענייני משפחה אף היא השתנתה בעקבות התקנות החדשות ומקום שמוגשת תביעה ל"איזון" בחלק מהמשאבים או לפירוק שיתוף בנכס מסוים, בתי המשפט עצמם דורשים מבעלי הדין לתקן את התביעה ולכלול את כל העילות והסעדים הנובעים מאותה מסכת עובדתית לרבות איזון משאבים כולל. אם כך, דומה שהמופעים של הגשת תביעות לפירוק שיתוף קנייני בנכס אחד של בני הזוג על רקע סכסוך ביניהם יילכו וייעלמו כמעט לחלוטין (אלא אם כן מדובר בתביעה לפירוק שיתוף קנייני בנכס אחד על רקע סכסוך שאינו נוגע לסיום קשר הנישואין שאז ממילא אין לעתור לאיזון המשאבים). אשר על-כן, במקרה "הקלאסי" של סיום קשר הנישואין בעקבות סכסוך בין בני זוג, שומה על בני זוג המגישים תביעה רכושית לאחד כל העילות והסעדים בתביעתם הרכושית. כפועל יוצא יש להניח שכל תביעה רכושית בין בני זוג תכלול סעד של איזון משאבים לצד או כולל פירוק שיתוף בדירת מגורים ולכן הוראת [סעיף 6א' לחוק יחסי ממון בין בני זוג](#) הופכת לאקטואלית ורלבנטית ביותר. גם לאור זאת אני מגיע למסקנה שנכון עבור בתי המשפט לענייני משפחה לאמץ גישה אינטגרטיבית שלפיה במסגרת תביעות לאיזון משאבים הכוללות

פירוק שיתוף בדירת מגורים, יחולו גם יחולו הוראות [חוק יחסי ממון בין בני זוג](#) (ובמידת הצורך ובהתאם לנסיבות המקרה עשויות אף לגבור על הסדרים ספציפיים שב[חוק המיטלטלין](#) והמקרקעין).

בחזרה למקרה שלפני:

90. במקרה הנוכחי לא מדובר רק על הידיעה השיפוטית הכללית בדבר נזקי הגירושין ופירוק השיתוף לילדי הגירושין. מדובר על בדיקת מספר גורמים את מצבה של הקטינות החל מעו"ס לסדרי דין, דרך אפוט' לדין וכלה בבית המשפט שנפגש עם הקטינות וקיימת אחדות דעים שעצם המחשבה שמא יידרשו הקטינות להתפנות מביתן הרעה את מצבן ובפרט מצבה של הקטינה הצעירה יותר שנראה כי היא רגישה יותר מאחותה הבוגרת ומתקשה מאוד לאור הקונפליקט העצים בין ההורים. בית המשפט לא יישאר אדיש לחרדתן זו של הקטינות. בית המשפט לא יאפשר המשך פגיעה בהן והקרבתן רווחתן בנפשית על מזבח הגנת קניין האב.

91. במקרה הנוכחי האשה לא תבעה חלוקה לא שוויונית של שווי הדירה (ראו סעיף 55 לא כתב התביעה) ואין לפסוק סעד שלא נתבקש.

92. אם לא נתבקשתי במקרה שלפני לערוך איזון בלתי שוויוני בדירה שהזכויות בה רשומות על שם שני הצדדים בחלקים שווים ואם ההתחשבות בטובת הילדות יכולה לפיכך להסתכם לכל היותר בעיכוב פירוק השיתוף, סבורני כי אותו עיכוב לא ייעשה אך ורק כדי לאפשר הסדרת מדור חליפי לקטינות ואמן (מכוח [סעיף 6א' לחוק יחסי ממון](#)), אלא שאותו עיכוב יינקט כדי להבטיח מניעת פגיעה נוספת בקטינה י. שסוגיית יציאתה מהבית מטרידה אותה עד לרמה חרדתית של ממש (ומהלך זה ננקט מכוח [סעיף 6\(ד\)\(א\) לחוק יחסי ממון](#)).

93. **בנסיבותיו הייחודיות של המקרה שלפני**, אני מוצא לנכון לקבוע כי פירוק השיתוף בדירה המתבצע במסגרת איזון המשאבים הכולל, יעוכב משמעותית וזאת לתקופה של 38 חודשים מהיום (עד ליום 1/8/2025) עד אשר הקטינה י. תהיה בגיל 17 שנים וחצי ותסיים את לימודיה בכיתה יא'. עיכוב שכזה נותן תחושה רגישה לקטינה כי בשנים הקרובות לא תידרש לאבד קורת הגג מעל ראשה ולשנות את סביבת מגוריה וחייה, כפי שהביעה חשש מכך. עיכוב זה גם מאפשר השלמת הליך שיוך הדירה, דבר שעשוי להעלות את שוויה משמעותית (שווי דירה שאינה עבירה בוודאי גבוה יותר מדירה שלא ניתן למכור אותה לצד ג'). פרק זמן זה גם יאפשר לאם להתאושש כלכלית (ולו במעט) מסכסוך הגירושין ומתוצאותיו הכלכליות הקשות עברה (ראו פרק איזון זכויות סוציאליות וחובות). חשוב מכל אלה, ייתכן ופרק זמן זה יאפשר לאב להבין חשיבות הישגות בתו הקטינה בדירה שמא יסכים להארכת תקופת שימושה בדירה. מכל מקום גם אם יבוצע פירוק שיתוף בתקופה זו והאם תידרש לגור בדירה שכורה עם הקטינה במקום אחר, מאחר והקטינה תהיה קרובה לבגירות יש להניח שלא תחוה מעברי דירה

תכופים ומרובים כפי שעלולה הייתה לחוות במקרה שפירוק השיתוף היה מתבצע כעת. המצב האופטימלי מבחינת הקטינה היה לעכב את פירוק השיתוף עד למועד גיוסה לשירות צבאי, ברם באיזון בין טובתה ורווחתה ובין זכות האב לממש את קניינו וליהנות ממנו, אני מוצא לנכון לקבוע המועד האמור לעיל כמועד המאזן בין כלל האינטרסים.

94. לכשתגיע הקטינה לגיל 16 שנים וחצי (18/9/2024) תעודכן חוות הדעת השמאית וניתן יהיה לשקול מימוש זכות קדימה של מי מהצדדים לרכוש הזכויות של רעהו בדירה במועד הפירוק שנקבע לעיל. ככל שלא יגיעו הצדדים להסכמות בעניין זה, עליהם יהיה לפנות לבית המשפט בתביעה בהתאם להוראת [סעיף 7 לחוק בית המשפט לענייני משפחה](#) בבקשת הוראות ביצוע מתאימות של פסק הדין. עד לאותו מועד זכות השימוש בבית תיוחד לאשה ולקטינות, כאשר הלוואת המשכנתא תשולם במלואה על ידי האשה וכך גם כל יתר הוצאות הבית. באופן כזה מצד אחד מובטח מדורן של הקטינות וההורה המחזיק בהן, היא האם ומצד שני בתקופה זו האב חדל מלממן את הנכס ומתפנה לו הכנסה לשיקום חייו והסדרת מדור ראוי עבור עצמו.

מובהר עם זאת, כי עיכוב פירוק השיתוף מותנה בשני תנאים אלה:

1. במידה והאם לא תשלם יותר משני החזרים רצופים של הלוואת המשכנתא לבנק הממשכן, תעמוד לאיש אפשרות מיידית למימוש זכות הקדימה ובמקרה שכזה פירוק השיתוף באמצעות העברת הזכויות לאיש בתמורה לחלקה של האשה ייעשה תוך 30 יום ממועד בו יודיע הבנק הממשכן על אי כיבוד 2 החזרי הלוואת משכנתא.
2. במידה והאם לא תעביר לאב את תשלומי האיזון הקבועים בפסק דין זה תוך 60 יום מהיום, פירוק השיתוף ייעשה לאלתר באמצעות מימוש זכות קדימה על ידי האב תוך קיזוז הכספים המגיעים לו במסגרת האיזון מתוך חלקה של האשה בדירה.

כמובן שכל הסכמה בכתב של הצדדים בעניין הפסקת השימוש הבלעדי של האם והקטינות בדירה קודם המועד האמור לעיל או הארכת השימוש, תחייב את הצדדים.

סוגיית הפרשי השתכרות/נכסי קריירה:

95. על פי הפסיקה, עת נדרש בית המשפט לשקול חלוקת נכסי קריירה עליו לבחון את הפער שנוצר בין בני הזוג עקב הנישואין ולאזן אותו בכסף או שווה כסף. מדובר אך ורק בפער שנוצר במהלך הנישואין, עקב הנישואין. יש לגרוע מהפער הזה את התרומה לכושר השתכרות שבאה מכישרון אישי וכן את זו שנוצרה קודם לתחילת הקשר הזוגי או לאחר שפורק. יש להתחשב גם במשך תקופת הקשר הזוגי, גילם של בני הזוג ואופק השתכרותם, הפרשי השתכרות בין בני הזוג בראשית הקשר לבין סופו, נתונים על רכישת השכלה ועל צבירת ניסיון ומוניטין וכן מרכיב הוויתור שעשה כל אחד מבני הזוג עבור העזר שכנגד ככל שניתן לאתר מרכיב זה (ראו [בע"מ 4623/04 פלוני נ' פלונית](#) פ"ד סב(3) 66; [עמ"ש \(מחוזי חי'\) 64867-06-20 פלונית נ' אלמוני](#) (נבו, 11/5/2021)).

96. על מנת לבסס את עובדת צבירת נכסי הקריירה יש לפרט את ההתפתחות המקצועית של בן הזוג "החיצוני" לעומת "הקפיאה במקום" של בן הזוג "הביתי" (ראו נ. שלם, יחסי ממון בין בני זוג – הלכה ומעשה, בעמ' 71).

97. אין ספק כי יש כיום פער בהשתכרות הצדדים: לפי אישורים בנקאיים, בשנים 2020, 2021, שכרו של האיש בממוצע נטו היה כ-12,000 ₪ ואילו שכרה של האיש כ-5,500 ₪ בחודש (ראו דפי חשבון שצורפו לכתב ההגנה וכן תיק מוצגים של האיש) גם אם אתחשב במשכורת 13, הרי שמדובר בשכר ממוצע בסדר גודל של כ-13,800 ₪ לכל היותר (נטו).

98. במקרה הנוכחי לא הובאו כל ראיות אודות השתכרות הצדדים בתחילת הקשר. אמנם האשה טענה כי השתכרה 4,500 ₪ בעת הנישואין אך לא הובאו הוכחות לכך. כן לא הובאו הוכחות באשר לגובה השתכרות האיש בעת הנישואין. בכתב התביעה אף לא נטען כמה השתכר האיש בעת שנישאו הצדדים. האיש עבד כ... לפני הנישואין ובמהלכם. התקדמותו בסולם התפקידים ב... בהם עבד אינה מטאורית, אלא איטית. הוא לא הועסק במסלול המוביל לניהול ... למשל. הוא החל לעבוד "..." ב... (עמ' 36 שורה 12 לפרוטוקול) וכיום ומזה 15 שנה הוא עובד כ.... ללא התקדמות מקצועית של ממש (עמ' 42 שורות 4-8 לפרוטוקול). שעות העבודה של האיש זהות ולא השתנו משך 17 שנות עבודתו בבנק. בימי ראשון הוא אינו עובד (חופש) בימים שני ורביעי הוא עובד בפיצול (בוקר ואחר הצהריים) ואילו בימים שלישי וחמישי עובד עד שעה 14:00 (עמ' 37 שורות 5-7 לפרוטוקול). לא מדובר במי שנעדר מהבית בימים ובלילות. ניתן להיווכח מהעדויות משעות עבודתו כי הוא הרבה לשהות בבית וגם לסייע במלאכות משק הבית ובטיפול בקטינות (עמ' 37 שורות 9-12). יש לציין כי בשנת 2012 אף השתכרה האשה יותר מהאיש, אלא שאז חל שינוי מבני במקום עבודתו, הוא קיבל קביעות ולכן שכרו עלה (עמ' 43 שורות 4-5 לפרוטוקול). מכאן שבמהלך הנישואין הייתה עליה בשכרו של האיש ואפילו הכפלה, אך היא לא קשורה בוותיק או הקרבה כלשהן של האשה וגם לא בהתפתחות מקצועית של האיש, אלא בשינוי מבני במקום עבודתו שהביא לכך שבגין אותה עבודה ובאותן שעות קיבל יותר שכר כחלק מתנאי ההעסקה החדשים. בסופו של יום מדובר בשני בני זוג במעמד דומה.

99. אף אחד מבני הזוג לא התפתח במהלך הנישואין באופן מיוחד על חשבון משנהו. שניהם תרמו למשק הבית ויש לקבוע כי לא התקיימו יסוד ההקרבה והוויתור הנדרשים. האשה עצמה יכולה הייתה להגדיל הכנסותיה אך בחרה לעבוד בעבודות הנוחות לה ובשכר נמוך יותר. מדובר על שני שכירים במעמד נמוך – בינוני אשר לא התפתחו משמעותית במהלך הנישואין. אציין עוד, כי יש לקחת בחשבון העובדה כי הנתבע יחויב במזונות בנותיו, יידרש לשלם הלוואת משכנתא מוגדלת בשל העובדה שמתכוון לרכוש את זכויות האשה בדירה ואין לו כל נכס אחר שניתן לומר שצבר בעקבות ההתפתחות התעסוקתית או המקצועית שלו או בכל אמצעי אחר.

100. על כן, איני סבור כלל כי מדובר במקרה שבו ישנה הצדקה כלשהיא לחיוב האיש בתשלום הפרשי השתכרות לאשה ואני דוחה את טענותיה ועתירותיה בהקשר זה.

היוון זכויות סוציאליות ופנסיוניות - לא ניתן לאחוז בחבל משני קצותיו:

101. ראינו שעל פי הפסיקה, הכלל הוא איזון וקבלת זכויות פנסיוניות וסוציאליות בעת הבשלתן ופירעונן ולא במועד איזון המשאבים בין הצדדים.

102. הטיעון של האשה שמכוחו מבקשת היא להוון ההפרש בין הזכויות הסוציאליות של הצדדים הינו משולש: ראשית, יהיה בכך להביא לסיום ההתחשבנות כעת, כאשר כל צד נשאר עם זכויותיו וצבירותיו. שנית, האיש הכניס אותה לחובות כבדים אותם יש לאזן כעת וכך יש לנהוג לגבי הזכויות הסוציאליות ולבסוף, אם היא תידרש להמתין 20 שנה למועד תשלום הפנסיה הדבר יגרום לה לחיות בדוחק רב ולהגיע לפת לחם ולא יאפשר לה לפתוח את פרק ב' בחייה ולשקם עצמה.

103. הטיעון של האיש הוא שהיוון זכויות יגרום לכך שיידרש לשלם לאשה מאות אלפי שקלים שאין ביכולתו לשלם. גם הוא צריך לשקם עצמו ובנוסף לכל הוא גם יידרש לשאת בתשלומי מזונות.

104. לטעמי מדובר במקרה מובהק המצדיק סטייה מהכלל, שבו נכון היה לכאורה לקבל דווקא את טענת ובקשת האשה בסוגיה זו וזאת לאור המבט הכוללני על איזון המשאבים בין הצדדים. בצד הזכויות הסוציאליות קיימים חובות כבדים לשני הצדדים. רוב החובות והזכויות רשומים על שם האיש. קבלת עמדתו בדבר איזון דחוי במועד הבשלת זכויות סוציאליות, משמעותו להשית על האשה תשלומי חובות ללא יכולת לקבל הפרש חיובי מזכויות סוציאליות של האיש.

105. עיון בחוות דעת המומחה מעלה סיכום הנתונים הבאים:

זכויות האיש:	
קרנות פנסיה –	₪ 228,922
קרנות השתלמות –	₪ 19,284
הלוואות/חובות/קרטיסי אשראי –	₪ (286,307)
כלי רכב –	₪ 47,450
סה"כ –	₪ 9,349
זכויות האשה:	
קרן פנסיה –	₪ 89,056
ביטוחי חיים וקופת גמל –	₪ 5,473
קרן השתלמות –	₪ 14,285
בנקים –	₪ 1,000
כלי רכב –	₪ 37,165
הלוואות –	₪ (20,807)
סה"כ –	₪ 126,271

בחלופה של היוון זכויות (חלופה א') התחשיב הינו כדלהלן:
 126,271 ₪ (זכויות וחובות האשה)

-
9,349 ₪ (זכויות וחובות האיש)

116,922 ₪ (מחצית מסכום זה = 58,461 ₪ שהאשה אמורה לשלם במקרה של היוון זכויות)

106. לעומת זאת, בחלופה של איזון עתידי אמורה האשה לשלם לאיש כיום 128,394 ₪ (ראו עמ' 14 לחוות הדעת של המומחה) וגופים משלמים אמורים לרשום הערות מתאימות על פי פסיקות.

107. אמנם כן, המשמעות של היוון זכויות משמעותה ניתוק מוחלט של הקשר הרכושי והכלכלי בין הצדדים תוך שכל צד נותר עם זכויותיו הסוציאליות ועם תשלום מינורי יחסית בין אחד למשנהו שאמור להתבצע במסגרת תשלום חלקה של האשה בגין זכויותיה בבית ונראה כי מדובר בפתרון ראוי ומעשי יותר מאשר זה של איזון עתידי של הזכויות הסוציאליות. אלא שמקום שממילא אני מורה על עיכוב פירוק השיתוף, לא יהיה זה פתרון והסדר משפטי קוהרנטי שמצד אחד כופה על האיש היוון זכויות סוציאליות מול חובותיו ומצד שני מותיר את בני הזוג שותפים בנכס המרכזי שהוא דירת המגורים וזאת לתקופה של 5 שנים מהיום. על כך נאמר "לא ניתן לאחוז בחבל משני קצותיו". אילו פירוק השיתוף בדירה היה נעשה היום, כך גם האיזון תוך שהייתי כופה היוון זכויות, אך מקום שהדבר מתעכב מטעמים של טובת הקטינות, יש להעדיף את הנקיטה בדרך המלך של איזון זכויות לפי מועד הבשלתן.

108. על כן אני קובע, כי איזון הזכויות, חובות ושווי רכבים ייעשה לפי החלופה השנייה בחוות דעתו של המומחה. כלומר, האשה מחויבת לשלם לאיש תוך 30 יום מהיום סך של 128,394 ₪ ויירשמו הערות מתאימות אצל הגופים המשלמים/פנסיוניים/ביטוחים בהתאם לפסיקות שהוכנו על ידי רואה החשבון.

התחשבות בעניינים נוספים שבין הצדדים:

109. נותרנו עם שיפולי ההתחשבות שבין הצדדים : בכל הנוגע לבקשת האיש לחייב את האשה בהעברת מחצית הלוואת משכנתא אני דוחה את טענות האיש שכן הוא חויב במזונות נמוכים ביותר במהלך תקופת הקינון בהתחשב בעובדה שהוא משלם את הלוואת המשכנתא. זאת ועוד, היו תשלומים בגין המדור לקיבוץ שלא שולמו בזמן אמת לפי החלטה שיפוטית על ידי האב ובכך הוא הגדיל הכנסותיו הרעיוניות.

110. בכל הנוגע לבקשת האיש לחייב האשה להעביר כ-5000 ₪ (ביתר דיוק 4,890 ₪) נוספים לחשבון הבנק המשותף לפי החלטה שניתנה ביום 15/12/2021 טוענת האשה כי מסכומים אלה היא רשאית לקזז תשלומי ביטוח חיים בסך 1,717 ₪ ועוד 70% מתשלומי ארנונה בסך כולל של 2,417 ש"ח. ביחס לשני סכומים אלה, עמדת האשה מוצדקת לחלוטין ומבוססת על קביעה שיפוטית מושא ההחלטה מיום 15/12/2021 ומיום 21/12/2021. קיזוז סכומים אלה מאותם 4,890 ₪ מביאנו לתוצאה כמעט

מאופסת (756=4,890-1717-2417) שהאשה אמורה לשלם לאיש). מאחר וממילא יש מחלוקת בין הצדדים לעניין גובה תשלום הארנונה שכן לגישת האשה, האיש אמור לשלם סכומים גבוהים יותר (ראו בקשת האשה מיום 20/12/2022), אני מוצא לנכון לקבוע כי היא לא חייבת סכומים נוספים מכוח ההחלטה מיום 15/12/2021 (בעניין החשבון המשותף).

111. נותרנו עם השאלה, האם יש לחייב האיש לשלם לאשה תשלומי הלוואת משכנתא בסך ₪5,338. הטענה של האשה בהקשר זה היא כי הלוואת המשכנתא שולמה מחשבון משותף שנשלט בדרך כלל על ידי האיש, ברם במהלך הסכסוך, הוא ביצע מניפולציה ללא ידיעתה, גרם להעברת החזרי הלוואת המשכנתא לחשבון בנק אחר שנשלט או מנוהל על ידי האשה וכך תשלומי שני חודשים שולמו מחשבון הבנק שלה ללא שהאיש נשא בהם. בעמודים 44-45 לפרוטוקול עומת האיש עם תשלומים מחשבון הבנק המשותף שנוהל על ידי האשה ועלה כי למעשה פעל מאחורי גבה של האשה וגרם לכך שבאותם חודשים תשלום הלוואת המשכנתא מהחשבון המשותף שמנוהל על ידי האשה ולא מהחשבון המשותף המנוהל על ידו. האיש טען כי סכומים אלה הושבו לחשבון הבנק שמנוהל על ידי האשה ונראה כי אכן החזר המשכנתא של אוגוסט הושב לחשבון הבנק שלה, ברם לא כך לגבי החזר המשכנתא של חודש יולי אותו אני קובע שיש להפחית מחיובי האשה כלפי האיש באיזון הכולל.

112. בעניין בקשת האיש בעניין חיוב האשה בשכר טרחה מוגבר בגין עיכוב ההכרעה השיפוטית עד להשלמת בדיקה אקטוארית נוספת, סבורני כי בנסיבות המקרה בהן עמדת האיש נתקבלה בחלקה ועמדת האשה נתקבלה בחלקה ביחס לעניינים שבמהות, אין מקום לחייב האשה בהוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין ואתיחס לכך שוב בסיכום פסקי הדין.

סיכום פסק הדין בעניין איזון המשאבים:

113. סוגיית פירוק השיתוף בבית:

- 113.1. אני מעכב ביצוע פירוק השיתוף בדירת המגורים של הצדדים עד הגיעה של הקטינה י. לגיל 16 שנים ועשרה חודשים (1/8/2025).
- 113.2. ביום 18/9/2024 תעודכן חוות הדעת השמאית וניתן יהיה לשקול מימוש זכות קדימה של מי מהצדדים לרכוש הזכויות של רעהו בדירה.
- 113.3. ככל שלא יגיעו הצדדים להסכמות בעניין זה, עליהם יהיה לפנות לבית המשפט בתביעה בהתאם להוראת [סעיף 7 לחוק בית המשפט לענייני משפחה](#) בבקשת הוראות ביצוע מתאימות של פסק הדין.
- 113.4. עד לאותו מועד זכות השימוש בבית תיוחד לאשה ולקטינות, כאשר הלוואת המשכנתא תשולם במלואה על ידי האשה וכך גם כל יתר הוצאות הבית. באופן כזה מצד אחד מובטח מדורן של הקטינות וההורה המחזיק בהן, היא האם ומצד

- שני בתקופה זו האב חדל מלממן את הנכס ומתפנה לו הכנסה לשיקום חייו והסדרת מדור ראוי עבור עצמו.
- 113.5. מובהר עם זאת, כי במידה והאם לא תשלם יותר משני החזרים רצופים של הלוואת המשכנתא לבנק הממשכן, תעמוד לאיש אפשרות מיידית למימוש זכות הקדימה ובמקרה שכזה פירוק השיתוף באמצעות העברת הזכויות לאיש בתמורה לחלקה של האשה ייעשה תוך 60 יום ממועד בו יודיע הבנק הממשכן על אי כיבוד 2 החזרי הלוואת משכנתא. הוא הדין במקרה של אי העברת תשלומי האיזון לאב כפי שנקבעו בפסק דין זה תוך 30 יום.
- 113.6. האם רשאית בכל עת קודם 1/8/2025 להודיע על הסכמתה לפירוק שיתוף בדירה וככל שתמציא הודעה כאמור בכתב לאב יפעלו הצדדים על פי מנגנון פסק דין זה.
114. **סוגיות הפרשי כושר השתכרות:** אני דוחה עתירות האשה בהקשר זה וקובע כי אין מקום להפעיל סמכות מיוחדת מכוח [סעיף 8\(2\) לחוק יחסי ממון בין בני זוג](#).
115. **סוגיית היוון זכויות פנסיוניות ותשלום חובות:** אני דוחה עתירת האשה להוון הפרשי זכויות סוציאליות ופנסיוניות אל מול החובות הואיל וממילא אני מעכב את פירוק השיתוף בבית. כפועל יוצא מחויבת האשה לשלם לאיש 125,725 ₪ (128,394-2669) תוך 30 יום כאשר הצדדים יגישו פסיקות לחתימה בענין רישום הערות מתאימות לפי חוק חלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו התשע"ד – 2014 בהתאם לחוות דעת המומחה.

התביעה למזונות הקטינות בתלה"מ 35685-03-21:

116. מאחר וחלו שינויים מאז הגשת התביעה ועד הלום, לא אתיחס לכל הטענות שנטענו במקור, אלא אתמקד בטענות הצדדים בשלב דיון ההוכחות והסיכומים.
117. אפתח בכך שביום 18/7/2021 כבר ניתנה החלטה מפורטת בעניין מזונותיהן הזמניים הקטינות ויש להצר כי בית המשפט נדרש להשחית זמן יקר ונוסף להידרש לסוגיה זו. אמנם דובר היה בהחלטה למזונות זמניים במצב של קינון/nesting אך היא כללה התייחסות מפורטת הן לצרכי הקטינות והן ליכולות הכלכליות של הצדדים והשתכרותם.
118. בהסדר הקינון חלוקת זמני שהות הייתה כזו שהאב שוהה עם הקטינות 12 ימים מתוך 28 יום, ואילו האם 16 יום מתוך 28 יום. באחוזים מדובר בחלוקת זמני שהות בין הצדדים בהיקף של 43% עם האב ו-57% עם האם. בעניין הכנסות הצדדים קבעתי כי האם משתכרת סך ממוצע של 4,633 ₪ בחודש והשתכרותו של האב 14,221

ש נטו לאחר ניכויי חובה ורשות (למעט מפרעות או מקדמות). סיכום צירוף ההכנסות הממוצעות היה: 18,854 ש. יחס ההכנסות בין ההורים הוא $4633/18854 = 24.5\%$ האם ו- 75.5% האב. עם זאת בית המשפט לא הסתפק בבחינת היכולת הכלכלית של הצדדים בעריכת תחשיב נוסחתי "קר" המתבסס על הכנסות נטו בלבד. שכן לא ניתן היה להתעלם מהעובדה שהאב משלם את חובותיהם המשותפים של בני הזוג ובכלל זה את תשלום המשכנתא בסך של 2,634 ש והלוואות נוספות. לפיכך באותה עת ראיתי לנכון להעמיד הכנסתו הפנויה של האב לצורך עריכת תחשיב מאוזן והגון לפי התחשיב הבא הלוקח בחשבון הלוואות שהוא משלם: $10,179 = 14,221 - 2,634 - 995 - 413$ ש. לפיכך קבעתי כי יחס ההכנסות הפנויות הראוי לצרכי התחשיב הוא שונה 30% האם ו- 70% האב.

119. באשר להיקף צרכי הקטינות אמדתי את הוצאות הכלכלה בכ-3,000 ש בחודש וקבעתי כי הוצאות ביגוד והנעלה יירכשו על ידי לכל אחד מההורים ללא קביעה שיפוטית.

120. בהחלטת המזונות הזמניים שניתנה בעת הקינון נתתי דעתי לפרמטרים הרלבנטיים לשאלת החיוב במזונות במסגרת הסדר קינון הורי: שימור רמת החיים; קביעת ההורה המרכז; השפעת הסדר קינון הורי על הוצאות ההורים; מישור השוויון במימוש האחריות ההורית הכלכלית ופרמטרים נוספים לסיוע בקביעת ההורה המרכז לצרכי ההחלטה הזמנית. בסופו של יום חייבתי האב לשלם לאם 2,100 ש בחודש וקבעתי כי היא תשמש הורה מרכז לעניין הוצאות הכלכלה והמזון בבית.

121. למרבה הצער, כמו בתיקי המשמורת והרכוש גם בעניין המזונות, הפערים בין הצדדים בעניין זה אף הם קוטביים למרות שהנתונים העובדתיים והמספריים אודות הכנסות הצדדים והוצאות הקטינות כמעט ואינם במחלוקת ולמרות שכבר ניתנה החלטה מפורטת המנתחת את יחסי הכוחות מבחינה כלכלית ואת היקף הצרכים של הקטינות.

122. בסיכומיה טוענת האם כי יחס ההכנסות בין הצדדים הוא 72% האב ו-28% האם ולפי מפתח צרכים של 5000 ש בחודש עבור לשתי הקטינות (לא כולל מדור והחזקתן) אמור האב לשלם כ-3,500 ש (ועוד 500 ש בגין החזקת מדור).

123. בסיכומיו טוען האב כי אין לו בפועל הכנסה פנויה כלשהי בגין החובות שנטל מחשבון הבנק, הלוואות, כרטיסי אשראי ומשכנתא. לדבריו אם עמדתו ביחס לחיוב האם במחצית החובות מתקבלת והיא משלמת מחציתן (וכך נקבע בהליך הרכושי לעיל) הרי שעדיין יחס ההכנסות יהיה לרעתו: 32% האב ו-68% האם ולכן יש להשית עליו חיוב במזונות בסך של לא יותר מ-2040 ש בחודש. בחישוביו וסיכומיו התייחס האב לכך שמשכרו משולמות הוצאות רבות והלוואות ולכן שכרו "הנקי" הוא כ-3,300 ש (למרות שממוצע תלושי שכרו לפי טענתו הוא 12,712 ש).

124. בכל הנוגע להשתכרות הצדדים היא פורטה בהרחבה לא רק בהחלטה למזונות זמניים אלא נסקרה אף במסגרת פסק הדין בתביעה הרכושית לעיל ואין לי אלא לשוב על הנאמר שם.

125. יחד עם כל זאת, אתייחס בקצרה פעם נוספת לטענות הצדדים :

125.1. **השתכרות האם** : אני דוחה טענות האב כי השתכרות האם היא 6607 ₪ בחודש במוצע. האב בתחשיבו זה התייחס לתלושי שכר של חודש יולי ואוגוסט 2021. ברם בתלושי שכר אלה היה ביטוי לפדיון ימי חופשה בנוסף לדמי הבראה (עמ' 49 שורות 19-26 לפרוטוקול וראו בעמ' 29 לנספחי האם שם ניתן לראות בבירור כי פדיון ימי חופשה מהווה 3808 ₪ מתוך השכר של חודש יולי 2020). תלושי שכר אלה אינם משקפים את מיצוע השתכרות האם. גם כשנלקחת בחשבון תוספת עבור דמי הבראה השכר של האם עדיין נותר סביב 5,500 ₪ בחודש לכל היותר.

125.2. **השתכרות האב** : האב טוען בעצמו להשתכרות בסך 12,700 ₪. ב"כ האם טועני הוא משתכר 14,221 ₪. עיון בתלושי השכר של האב מעלה שונות בסכומים נטו שהוא מקבל בעבודתו (ואני לוקח בחשבון כי ייתכן ולהליכים יש קשר לכך). אם אתחשב במשכורת 13 ובמיצוי פוטנציאל בעבודתו, שכרו של האב במוצע נטו צריך לעמוד כל סך של כ-13,500 ₪ בחודש (ראו גם טבלת השתכרות בסיכומי האב שלא לקחה בחשבון משכורת 13 והעמידה שכרו על סך 12,700 ₪ בחודש).

125.3. **הכנסות פנויות של האב** : האב טוען כי משלם חובות כבדים לבנקים, כרטיסי אשראי וכיו"ב בגין הלוואות והתחייבויות שנושא בהם (ללא משכנתא מדובר בכ-5,197 ₪ לפני הלוואות שנטל באופן פרטי לאחר הקרע) אם אקבל עמדת האב הרי שלא ניתן יהיה כלל להשית עליו חיוב במזונות בשל אותן התחייבויות ושכרו הפנוי הוא אכן שלילי או אפסי וזאת אין לקבל. הנכון בעיני הוא להתייחס בחובות מתקופת החיים המשותפים ובהוצאות המדור של האב. יש לציין כי בעקבות פסק הדין הנוכחי, האם אמורה לשאת במלוא הלוואות המשכנתא תחת תשלום דמי שימוש וכפי הצעתה ונוכח העובדה שעושה שימוש בלעדי בדירה וכאשר פירוק השיתוף נדחה משמעותית. עוד יש לקחת בחשבון כי האם חויבה לשלם לאב במסגרת ההתחשבנות הכוללת בתיק איזון המשאבים מחצית מכל החובות בסך כולל של כ-120,000 ₪. הדבר אמור להפחית משמעותית מהתחייבויות האב ולפנות לו הכנסה פנויה גבוהה יותר מהנטען על ידו. על כן, אם אני מפחית בכמחצית את ההלוואות וההתחייבויות המשותפות של הצדדים יש להפחית משכר האב כ-2,600 ₪ בחודש בגין התחייבויות מתקופת החיים המשותפים, 2500 ₪ בגין שכר דירה והכנסתו הפנויה היא לפיכך $13,700 - 2,600 - 2,500 = 8,600$ ₪ בחודש.

125.4. **הכנסות פנויות של האם:** מכיוון ששכרה של האם בממוצע הוא 5,500 ₪ בחודש והיא אמורה לשלם את הלוואת המשכנתא במלואה בסך 2,700 ₪ בחודש, הרי שהכנסתה הפנויה היא כ-2,800 ₪ בחודש בממוצע בתוספת קצבת ילדים בסך כ-240 ₪ מדובר בכ-3,000 ₪ בחודש הכנסה פנויה.

125.5. **יחס ההכנסות בין הצדדים:** צירוף ההכנסות הפנויות של הצדדים מביאנו לתחשיב כדלהלן: $8,600 + 3,000 = 11,600$ ₪. $8600/11600 = 74\%$ האב ו- 26% האם (בדומה למצב הדברים בפסיקת המזונות הזמניים).

126. קביעת צרכי הקטינות:

126.1. צרכי הקטינות הועמדו על ידי בתקופת הקינון על סך 3000 ₪ בחודש אך לא דובר בכל צרכיהן אלא בצרכים בסיסיים של כלכלה ומזון וזאת כאשר הצדדים מתנהלים בהסדרי שהות תוך כדי קינון הקטינות בבית. לכן ברור שאין לקבל לאמוד בפסק הדין כעת בעקבות הפסקת הקינון והיעדר קשר וזמני שהות של הקטינות (לפחות הבת XXX) עם האב בשיעור של 3000 ₪ בלבד.

126.2. האם טוענת כי יש להעמיד הצרכים על סך 5000 ₪ בחודש (לפני מדור והחזקתו). האב טוען כי יש להעמיד צרכי הקטינות על סך 3000 ₪ בחודש בלבד. אלא שהאב סותר עצמו שכן בעדותו בבית המשפט אמר דברים אחרים בעניין הוצאות הקטינות שהוא עצמו הוציא או מוציא בשגרה. כך למשל בעניין הכלכלה טען האב שהוא מוציא 4000 ₪ מהם 1000 ₪ עבור עצמו והיתר עבור הקטינות (עמ' 41 שורה 17 לפרוטוקול). על כך יש להוסיף הוצאות בילוי בסך 500 ₪ שהאב טוען להן מדי חודש (שם בשורה 19). את עלויות הביגוד של הקטינות מעריך האב בכ-1000 ₪ בחודש (שם בשורה 28). עלויות תקשורת הוא מעריך בכ-80 ₪ לכל קטינה (שם בשורה 30). כלומר לפני הוצאות חינוך ובריאות מעריך האב בעצמו את צרכי הקטינות כפי שעולה מעדותו בכ-5,580 ₪ בחודש.

126.3. אשר להוצאות החזקת המדור, הרי חלקן של הקטינות נאמד בכ-1,000 ₪ נוספים לפחות (40% מהוצאות החזקת מדור בהיקף שנע בין 2,500 לבין 3,000 ₪ בחודש) וניתן להיווכח בעניין זה מגובה ההוצאות לאחר עיון במסמכים שצורפו לתיק.

126.4. לאור כל אלה בשים לב למסמכים שלפניי לכתבי הטענות, לדפי החשבון והודאת בעל דין של האב בעניין הוצאות הקטינות אני קובע את צרכי הקטינות בסך של כ-6,000 ₪ כפי עמדת האם (ללא חינוך ובריאות אך כולל מדור והחזקתו) ולמעשה הומחש כיצד הלכה למעשה אין כמעט פערים בין ההורים בעניין זה.

127. משקבענו את צרכי הקטינות ואת יחס ההכנסות בין הצדדים נפסוק כעת את גובה המזונות שהאב אמור לשאת בו כך :

127.1. על האב לשאת ב-74% מתוך 6,000 ₪ בחודש, קרי 4,440 ₪ מזונות 2 הקטינות והחזקת המדור וזאת החל מיום 15/3/2022 ובכל 15 לחודש שלאחריו ועד לפירוק השיתוף בדירת הצדדים. לאחר פירוק השיתוף וככל שזמני שהות לא יהיו דומים בין בתי ההורים, יתווסף לחיוב האב במזונות הקטינה י. חיוב בשיעור 30% מהוצאות שכר דירה של האם.

127.2. סכום המזונות יפחת כאשר הקטינה א. תגיע לגיל 18 שנים ו/או סיום לימודיה התיכוניים ומאותו מועד ואילך ישא האב במזונות בנותיו סך 2220 ₪ עבור י. ועוד 600 ₪ ועוד 1/3 ממזונות הקטינה א. עד לסיום שירותה הצבאי (ועוד רכיב המדור כאמור לעיל). לאחר סיום לימודיה התיכוניים של י. יישא האב במזונותיה בסך 650 ₪ לתקופת השירות הצבאי שישולמו לידי האם.

127.3. לאחר תחשיב תשלום המזונות, מצבם של הצדדים מתאזן מבחינת הכנסות פנויות ועל כן ביחס להוצאות חינוך ובריאות חריגות ושוטפות אני קובע כי הצדדים יחובו ביחס שוויוני (50/50) מכל הוצאות החינוך והבריאות השוטפות והחריגות של הקטינות.

127.4. כל דמי ורכיבי המזונות צמודים למדד המחירים לצרכן, כפי שזה מתפרסם מדי 15 בכל חודש על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מדד הבסיס יהא המדד שיתפרסם ביום 15/3/2022 (להלן "מדד הבסיס"). דמי המזונות הנ"ל יותאמו ויעודכנו על פי השינויים ממדד הבסיס הנ"ל מדי שלושה (3) חודשים (ללא תשלומים רטרואקטיביים) כאשר ההתאמה הראשונה למדד, תבוצע בעת פרעון דמי המזונות של חודש יוני 2022.

127.5. דמי המזונות המפורטים לעיל ישולמו לידי התובעת **בנוסף** לקיצבת הילדים המשולמת לה ע"י המל"ל ו/או בנוסף לכל קיצבה, גימלה או הטבה להם היא זכאית, ככל שהיא זכאית על פי כל דין.

127.6. כאמור בנוסף לדמי המזונות יישאו שני הצדדים בחלקים שווים בהוצאות הבריאות והחינוך החריגות של הקטינה אשר אינן מכוסות ע"י סל הבריאות או ביטוח רפואי אחר ו/או על ידי חוק חינוך חובה (בהתאמה) והכל לפי הוראות אלו :

א. הוצאות ריפוי ובריאות חריגות, אשר אינן ממומנות על ידי ביטוח הבריאות הממלכתי הינן לרבות טיפולי שיניים, אורתודנטיה, משקפיים, טיפולים פסיכולוגיים, ריפוי בעיסוק, תרופות שאינן בסל הבריאות.

- ב. הוצאות חינוך חריגות, אשר אינן ממומנות ע"י חוק חינוך חובה חנים הינן לרבות שיעורי עזר (ככל שיידרשו לקטינות, בהמלצת גורם מקצועי ו/או מחנך כיתה), טיולים מטעם בית הספר, עד שני חוגים (בהגבלה עד לעלות חוג בסך 200 ₪).
- ג. הנני קובע, כי כל דרישה לטיפול ו/או להשתתפות של האב במימון או תשלום הוצאות חריגות כאמור (חינוכיות ורפואיות) תיעשה אך ורק לאחר שהתובעת תמצה כל ההליכים מול כל הגורמים האחראים על מימון, סבסוד, השתתפות ו/או מתן הנחות והטבות. תנאי זה מהווה תנאי סף לחיוב האב בתשלום חלקו בהוצאות החריגות והאב רשאי לדרוש אישור על כך – ככל שניתן להשיג אישור כאמור.
- ד. תשלום הנתבע עבור הוצאות חריגות ייעשה במישרין לגורם המטפל ו/או נותן השירות בכפוף לקבלת חשבוניות או הצעות מחיר בכתב. הסדר זה לא יחול על הוצאות בריאות הנעשות בשל מקרה חירום, חלילה. יחד עם זאת, מובהר כי אם הנתבע לא ישלם במישרין את חלקו בהוצאות החריגות, תהא רשאית התובעת לשלם את מלוא ההוצאה בעצמה ולחזור אל הנתבע במסגרת הליכי הוצ"פ, כאשר החיוב בגין חלקו בהוצאות החריגות הן חלק אינטגרלי מדמי המזונות.
- ה. הנני מחייב את הצדדים להתייעץ זו עם זה ועם גורמים מקצועיים מוסמכים בטרם הוצאת הוצאה כאמור שהיא מעל 200 ₪. הוצאות חריגות מתחת לסכום זה, אינן חייבות בהתייעצות ו/או בהסכמת הצד שכנגד, אך חייבות ביידועו מבעוד מועד.
- ו. לפני הוצאת כל הוצאה חריגה כאמור לעיל, שאינה הוצאה של חירום, תמציא התובעת מסרון לנתבע ובו פירוט ההוצאה, המועד בו היא אמורה לשלם וחיוניותה. ככל שהאב לא יחלוק בכתב/מסרון/דוא"ל תוך 7 ימים מיום קבלת המכתב מטעם האם על חיוניות ההוצאה או שיעורה, כי אז הצעת המחיר מטעם האם תחייב את שני הצדדים.
- ככל שהאב חולק על חיוניות ההוצאה, יכריע הגורם הרלוונטי (בהוצאות חינוך – המחנכת, ובהוצאות בריאות – רופא המשפחה או רופא השיניים של הקטינים).
- ככל שהאב חולק על שיעור גובה ההוצאה, עליו לצרף לתשובתו בכתב הצעת מחיר מטעם הגורם שמטעמו באזור מגוריהן של הקטינות, וככל שהוצאה זו זולה יותר מהצעת האם, הוא לא יחוייב אלא עד כדי מחציתה.

הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין:

128. בכל הנוגע להליכי "המשמורת" והמזונות נתקבלה עמדת האם ונדחתה עמדת האב. בהליכים אלו לא היה כל טעם לנהל הליכי הוכחות, בייחוד לאור ההחלטה בדבר מזונות זמניים בתקופת הקינון.

129. בתביעה הרכושית, נתקבלה כמעט במלואה עמדת האם לעניין עיכוב פירוק השיתוף בבית הצדדים, בעניין התחשבנות ביחס לחלק מתשלומי הלוואת המשכנתא אך

נדחתה בעניין היוון זכויות סוציאליות ופנסיוניות ובעניין עתירתה להפרשי כושר השתכרות. בעניינים אחרונים אלה, לא היה מקום כלל לנהל הליך הוכחות והושקע בהם זמן שיפוטי רב ומיותר.

130. שני הצדדים יוצאים עם גרעון משמעותי מקשר הנישואין במסגרת הליך הגירושין. האב נותר עמוס חובות מתקופת הנישואין אך מנגד יקבל מהאם סכום כסף משמעותי במסגרת האיזון שבאמצעותו אמור יהיה לכסות חלקם המשמעותי. עם זאת, הוא יידרש להמשיך ולשכור דירה וזכותו לפרק שיתוף בדירת הצדדים מעוכבת כדי להקל על בנותיו הקטינות למשך פרק זמן משמעותי ללא שיש בידו האפשרות ליהנות מקניינו. כן הוא חוייב במזונות גבוהים מאלה שחוייב בעת הליך הקינון. האם אמנם נותרה להתגורר בדירה עם בנותיה הקטינות אך הטלתי עליה לשלם את מלוא הלוואת המשכנתא ואת תשלום חלקה באיזון האקטוארי/חשבונאי שבין חובות לזכויות הצדדים כאמור בחוות דעת המומחה (כ-120,000 ₪). במצב דברים זה ולאור התוצאות אליהן הגעתי במכלול ההליכים ולפנים משורת הדין, אני סבור שנכון וצודק יהיה שלא להטיל הוצאות משפט על מי מהצדדים.

ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של הצדדים

ניתן היום, י' אדר ב' תשפ"ב, 13 מרץ 2022, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

אסף זגורי 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה